

Latvijas Kultūras akadēmija
Starpkultūru komunikācijas un svešvalodu katedra

Mūsdienu britu sabiedrības atspoguļojums dzejas kustībā *Spoken Word*

(Runātais vārds)

Bakalaura darbs

Autors/e:

Akadēmiskās bakalaura studiju programmas “Mākslas”
Starpkultūru sakari Latvija- Lielbritānija apakšprogramma

4. kursa studente Ieva Indzere

(ID Nr. 20111306)

Darba vadītāja:

Asoc.prof. Elita Saliņa

/paraksts/

Rīga

2015

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS.....	3
1.URBĀNĀS DZEJAS KUSTĪBAS VĒSTURE.....	6
1.1. Urbānās dzejas kustības pirmsākumi.....	6
1.2. Urbānā dzejas kustība Lielbritānijā.....	11
2. URBĀNĀS DZEJAS RAKSTUROJUMS.....	15
2.1. Urbānās dzejas iezīmes.....	15
2.2. Urbānās dzejas nozīme sabiedrībā.....	19
3. IMIGRĀCIJAS UN RASU PROBLĒMAS <i>SPOKEN WORD</i> KUSTĪBAS MĀKSLINIEKU DZEJĀ.....	24
3.1. Aizspriedumu pret imigrantiem kritika H. Maknišas dzejolī „Matemātika”.....	25
3.2. Asimilācijas problēmas Lielbritānijā no imigrantu skatupunkta.....	27
3.3. Uz rasu atšķirībām balstītie stereotipi Lielbritānijā.....	31
4. URBĀNĀ VIDE LIELBRITĀNIJĀ <i>SPOKEN WORD</i> MĀKSLINIEKU DZEJOĻOS.....	35
4.1. Mūsdienu Londona un tās dalījums.....	36
4.2. Sadzīves problēmas urbānajā vidē Lielbritānijā.....	44
NOBEIGUMS.....	48
KOPSAVILKUMS.....	50
IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS.....	51
ANOTĀCIJA.....	56
SUMMARY.....	57
SOMMARIO.....	58
PIELIKUMI.....	59

IEVADS

Kopš pagājušā gadsimta beigām lielu popularitāti modernajā kultūrā ieguvušas dažādas urbānās dzejas kustības, kuras radušās Amerikas Savienotajās Valstīs un izplatījušās arī Eiropā. Viena no šīm kustībām ir dzejas kustība *Spoken Word*, kura ieņem nozīmīgu lomu mūsdienu Lielbritānijas kultūras un izglītības vidē. Tās popularitāte un pielietojums turpina palielināties.

Pēdējo gadu laikā *Spoken Word* kustība ir kļuvusi aktuāla arī Latvijas modernajā kultūrā. Vairāki kultūras centri kā Totaldobže un Kaņepes Kultūras sadarbībā ar Britu padomi Latvijā sniedz iespēju apmeklēt britu *Spoken Word* dzejnieku meistarklases un rīko dzejas slamu konkursus, kuros aktīvu piedalās arī pazīstami latviešu hip-hopa kultūras pārstāvji un improvizatori, piemēram, Edavārdi, MC Ansis.

Bakalaura darbā pētītas Lielbritānijas sabiedrībā aktuālās tēmas *Spoken Word* kustības dzejnieku darbos. Īpašu popularitāti Lielbritānijā guvušas dzejas meistarklases un slamu vakari, kas *Spoken Word* kustību dara pieejamu gandrīz ikkatram sabiedrības loceklim. To veicina arī *Spoken Word* dzejai raksturīgās izpausmes – video, grafikas un mūzikas izmantojums.

Tēma ir aktuāla, jo pēdējos gados *Spoken Word* kustība ieguvusi nozīmīgu vietu Lielbritānijas modernās mākslas telpā. 2013. gadā Kultūras padome (*Arts Council*) skolās un nevalstiskajās organizācijās izveidoja tieši ar *Spoken Word* kustību saistītus projektus – *Spoken Word* dzejnieku vadītas meistarklases, jauniešu dzejas sacensības, dažādu tēmu *Spoken Word* konkursus jauniešiem un citus. To uzdevums ir attīstīt jauniešu literārās prasmes un radošumu, popularizēt vārda un izteikšanās brīvību, kā arī veicināt jaunu cilvēku interesi par dzeju.

Bakalaura darbā ne tikai pētīta urbānā dzeja un tās nozīme sabiedrībā, bet arī analizēti konkrēti *Spoken Word* kustības pārstāvju dzejoļi, kas atklāj imigrācijas, rasu un urbanizācijas radītās problēmas modernajā britu sabiedrībā. Dzejoļi izvēlēti, balstoties uz to skatījumu vai lasījumu skaitu interneta vietnēs, kā arī pēc tiem veltīto publikāciju un komentāru skaita. Uzmanība pievērsta dzejoļiem, kas publicēti laikraksta *The Guardian Spoken Word* dzejas kustībai atvēlētajā sadaļā. Šī sadaļa izveidota jau 2001. gadā un atšķirībā no līdzīgām sadaļām citos medijos npublicē tikai komentārus par *Spoken Word* dzejoļiem vai to autoriem, bet pilnus dzejoļu video

ierakstus un sniedz iespēju publikai paust savu viedokli par dzirdēto. Visi analizētie dzejoļi stāsta par šobrīd pastāvošajām problēmām Lielbritānijā, atsaucoties uz neseniem notikumiem, un balstās dzejnieku dzīves pieredzē.

Darba mērķis ir izpētīt urbānās dzejas kustības attīstību un nozīmi Lielbritānijā un analizēt *Spoken Word* pārstāvju dzejā atrodamās tēmas un idejas, kas atspoguļo mūsdienu britu sabiedrību un vidi.

Darba struktūra veidota, vispirms sniedzot ieskatu urbānās dzejas kustības vēsturē un attīstībā gan pasaulē, gan Lielbritānijā. Nākošajā nodaļā pētītas urbānās dzejas raksturīgākās iezīmes, kā arī tās nozīme dažādās sabiedrības jomās. Bakalaura darba trešajā nodaļā analizēti *Spoken Word* kustības dzejoļi, kas atspoguļo Lielbritānijas sabiedrībā valdošās imigrācijas un rasu problēmas. Apzināti izvēlēti dažādu rasu, izcelsmes un dzimumu dzejnieki, lai sniegtu pilnīgāku izvēlētās problēmas apskatu. Pēdējā nodaļā analizēti *Spoken Word* dzejoļi, kas ataino urbānās vides radītās problēmas Lielbritānijā.

Visi izvēlētie dzejnieki aktīvi darbojas šī brīža Lielbritānijas kultūras vidē – iesaistās kādā no urbānās dzejas kustības *Spoken Word* organizācijām vai dzejnieku apvienībām, uzstājas dzejas lasījumos dažādās Lielbritānijas vietās, izdod *Spoken Word* grāmatas un albumus, pasniedz dzejas meistarklases. Divi dzejoļi izvēlēti no šobrīd aktuālā Dzejnieka Džordža daiļrades, kurš lielu popularitāti pēdējā gada laikā ieguvis pateicoties viņa ierosinājumam publiskot dzejas manifestus sociālajos medijos. To darīt Dzejnieks Džordžs aicina jauniešus, dodot tiem iespēju paust savas domas par Lielbritānijas politiku. Dzejniece Holija Makniša 2012. gadā vadīja dzejas meistarklases Latvijā un iepazīstināja Kultūras Akadēmijas studentus ar savu daiļradi. Viņa darbojas godalgoto dzejnieku apvienībā, kurā iesaistīti arī divi citi analīzei izvēlēto dzejoļu autori DEAN ATTA un Dīna Rodžersa.

Bakalaura darbā dzejoļu autori pamīšus dēvēti gan par dzejniekiem, gan māksliniekiem, jo *Spoken Word* uzstāšanās ne vienmēr sevī ietver tikai dzejas lasījumus, bet bieži tiek papildināta ar mūzikas, video, bītboksa un grafikas elementiem. Katrs dzejnieks izvēlas piemērotāko veidu sava dzejoļa izpildījumam un mēģina radīt dzejolim atbilstošu atmosfēru. Jāņem vērā, ka mākslinieks ir ļoti plašs jēdziens un tā tiek dēvēti aktieri, gleznotāji, arhitekti, dzejnieki un citi mākslas nozares pārstāvji.

Tēmas izpētei lielākoties izmantoti avoti angļu valodā, jo urbānās dzejas kustības aizsākumi meklējami angliski runājošajās valstīs un *Spoken Word* dzeja Lielbritānijā rakstīta angļu valodā. Pielikumos pievienoti dzejoļu teksti angļu valodā, kā arī intervija ar *Spoken Word* dzejnieci Dīnu Rodžersu. Pamatojoties uz *Spoken Word* kustības dzejas specifiku un nepieciešamo kontaktu ar klausītāju, analīzei izmantoti elektroniskie dzejoļu ieraksti. Kopumā pētījumā lielākoties izmantoti elektroniskie resursi, kas atspoguļo tēmas šī brīža aktualitāti. Pieejamās britu laikrakstu interneta publikācijas sniedz plašāku ieskatu Lielbritānijas urbānās dzejas vidē, kā arī sabiedrības attieksmē pret urbānās dzejas māksliniekiem.

1. URBĀNĀS DZEJAS KUSTĪBAS VĒSTURE

Atrast pilnīgu skaidrojumu vai konkrētu definīciju terminam „urbānā dzeja” būtu grūts un gandrīz neizpildāms uzdevums. Cauri gadsimtiem jau termins „dzeja” vien ticis formulēts dažādi, atbilstoši katra laikmeta kultūras un mākslas ideoloģijai un pasaules, kā arī mākslas uztverei.

Plašajā angļiski runājošo cilvēku kopienā, iespējams, lielākās dzejas kultūras popularizēšanas interneta vietnes *Poetry Soup* (Dzejas zupa) veidotāji uzsver, ka dzeju iespējams definēt gan divos vārdos, gan vairākās grāmatās. Šajā dzejnieku interneta komunikācijas telpā dzeja definēta kā „rūpīgs, oriģināls vai radošs vārdu salikums, kas pārnes domu izmantojot literāru kompozīciju¹”. Šī ir tikai viena no dažādos avotos pieejamajām dzejas definīcijām. Lielais iespējamo interpretāciju skaits norāda, ka konkrētu, visiem pieņemamu skaidrojumu jēdzienam „dzeja” iegūt ir neiespējami.

Savukārt vārda „urbāns” skaidrojums ir daudz konkrētāks un nav tik brīvi interpretējams. Latviešu literatūras zinātnieces Janīnas Kursītes grāmatā „Dzejas vārdnīca” pieejamais skaidrojums latīņu *urbanus* tulko kā „pilsētas”², tātad pilsētai piederošs, piemītošs. Urbānā dzeja ir pilsētas vides ietekmē radusies dzeja, kas sevī ietver tēmas, kas saistītas ar pilsētas vidi, sabiedrības problēmām un tās attīstību. Šim dzejas veidam raksturīgas arī attiecīgas izpausmes, piemēram, dzejas slamu sacensības, video uzstāšanās publiskās vietās, dzejas rindu ietveršana grafiti, gaismas instalācijas³ un tamlīdzīgi.

1.1. Urbānās dzejas kustības pirmsākumi

Precizēt urbānās dzejas dzimšanas datumu būtu tikpat neiespējami, cik atrast visiem pieņemamu dzejas skaidrojumu. Modernisms, urbanizācija un tehnoloģiju attīstība jāmin kā galvenie cēloņi šāda mākslas veida tapšanai. Nav brīnums, ka urbānās mākslas aizsākumi meklējami lielākajās pasaules metropolēs, piemēram, Ņujorkā un Sanfrancisko. Dažādi jauni dzejas un literatūras stili un kustības pārpludināja šīs pilsētas jau 20. gs. vidū.

¹ *Poetry on PoetrySoup*. Pieejams: <http://www.poetrysoup.com/poetry/> [skatīts 2014, 5. feb.].

² Kursīte, Janīna. *Dzejas vārdnīca*. Izdevniecība Zinātne, 2002. 424. lpp.

³ skatīt 1. pielikumu

1950. gados Ņujorkā, Sanfrancisko un Losandželosā izveidojas viena no pirmajām urbānās literatūras kustībām: bīta (*Beat*) kustība, kuras pārstāvji saukti arī par Bīta paaudzi⁴. Starp šīs kustības pārstāvjiem bija Džeks Keruaks (*Jack Kerouac*), Alens Ginsbergs (*Allen Ginsberg*) un Viljams Berouzs (*William Burroughs*), kuru albumi arī tiek uzskatīti par pirmajiem uzskatāmajiem *Spoken Word* un urbānās dzejas kustības paraugiem⁵. Bīta kustības pārstāvji savos darbos aktualizēja pēckara nozīmīgākās tēmas – kapitālisma destruktīvo ietekmi uz indivīdu un sabiedrību kopumā, neapmierinātību ar patērētāju kultūras izplatību, kā arī dažādas tabu tēmas⁶. Šīs kustības pārstāvji literatūru padarīja tiešāku un ekspresīvāku.

Paralēli pēckara periodā Amerikā izveidojās dažādas citas mūsdienu urbāno dzeju ietekmējušās kustības, piemēram, Melno māksla (*Black Art*), Melnais kalns (*Black Mountain*), Tumšās istabas kolektīvs (*Black Room Collective*)⁷ un dažādas citas domubiedru grupas. Katrai no šīm kustībām, lai arī cik plaši pārstāvētai, bija savi darbības motīvi un mērķi. Daudzas no tām bija arī sociāli un politiski aktīvas, uzsverot nepieciešamību veidot komunikāciju rasu starpā un veicināt afroamerikāņu literatūras integrāciju amerikāņu literatūras telpā. Tā kā lielākā daļa šo kustību pārstāvju uzskatāmi par post-modernistiem, tad arī postmodernisma ietekme urbānajā dzejā nav noliedzama.

Dažādu literāru kustību, jau pieminētā modernisma un arīpostmodernisma, ietekmes rezultātā 20. gs. beigās izveidojās *Spoken Word* dzejas novirziens, kura svarīgākā iezīme ir tieša komunikācija starp dzejnieku un klausītāju. V. Ivbulis atzīst, ka dzeja pati par sevi „ir komunikācija; tā sniedz mums kaut kādas zināšanas⁸”, taču *Spoken Word* kustības pārstāvji savā dzejas izpausmes veidā uzsvērti koncentrējas uz dažādu komunikācijas veidu izmantošanu. Šobrīd *Spoken Word* ir īpašs dzejas veids, kurš sevī mēdz apvienot atsevišķus dzejas, mūzikas, teātra un dažkārt arī dejas

⁴ Enciclopaedia Britannica. *Beat movement*. Pieejams: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/57467/Beat-movement> [skatīts 2014, 6. feb.].

⁵ McGee on Music: *Jack White and the wonders of spoken word*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/music/musicblog/2010/jan/05/jack-white-wonders-spoken-word> [skatīts 2014, 4. feb.].

⁶ Rahn, Josh. *Beat generation*. The Literature Network. Pieejams: <http://www.online-literature.com/periods/beat.php> [skatīts 2014, 6. feb.].

⁷ PoetrySoup. *Poetry Movements and Groups*. Pieejams: http://www.poetrysoup.com/poetry/movements_and_groups/ [skatīts 2014, 7. feb.].

⁸ Ivbulis, Viktors. *Uz kurieni, literatūras teorija?* Tipogrāfija Rota, 1995. 56. lpp.

elementus⁹. Lielākoties *Spoken Word* māksliniekiem raksturīgs verbāls dzejas izplidījums, kas veidots no dažādiem, pat vairākiem elementiem un papildināts atbilstoši dzejnieka individuālajam stilam vai konkrētajai tēmai.

Kā jau minēts, par urbānās dzejas dzimteni uzskata Amerikas Savienotās Valstis un tieši šeit parādās arī pirmie urbānās dzejas kustības *Spoken Word* redzamākie pārstāvji, kurus intervijā MTV IGGY piemin viena no pirmajām pazīstamajām britu *Spoken Word* pārstāvēm Keita Tempesta – Džils Skots-Herons (*Gil Scott-Heron*) un Bazs Lurmens (*Buz Luhrmann*)¹⁰.

Ne tikai Keita Tempesta, bet arī vairāki kritiķi, to skaitā arī pats Džozefs Patersons, MTV mūzikas žurnālists, šos autorus piemin kā vienus no pirmajiem plašākā auditorijā atzītajiem mūziķiem, reperiem, māksliniekiem un visbeidzot *Spoken Word* māksliniekiem. Gandrīz astoņus miljonus reižu interneta vietnē *youtube* skatītais Baza Lurmena mūzikas ritmā ierunātais dzejolis „Visiem ir atļauts lietot saules aizsargkrēmu”¹¹ (*Everybody's Free To Wear Sunscreen*) tiek atzīts par vienu no populārākajiem urbānās dzejas kustības sākumposma dzejoļiem. Tajā šobrīd pazīstamais režisors Lurmens sniedz dažādus padomus jauniešiem laimīgākai un pilnvērtīgākai dzīvei. Šajā muzikālajā runā Lurmens uzrunā 1997. gada vidusskolas absolventus, meklējot vislabāko padomu, ko sniegt saviem skolas biedriem, vidusskolas absolventiem. Ironiskā kārtā tas izrādās – „lietojiet saules aizsargkrēmu”. Dzejoļa turpinājumā autors uzskaita īstos padomus un ieteikumus, ar kuru palīdzību veiksmīgi veidot savu turpmāko dzīvi, piemēram, „nejūtieties vainīgi, ja jums nav dzīves plāna, visinteresantākie cilvēki, ko es pazīstu, pat četrdesmit gados vēl dzīvo bez tā”¹². Šis dzejolis vairāk skan kā manifests vai aicinājums un uzrunā klausītāju. Vieglais, ritmiskais pavadījums to padara pulsējošu, ritmisku un skanīgu.

Otrs gandrīz tik pat plaši pazīstams un nozīmīgs urbānās dzejas aizsācējs ir Džils Skots – Herons un viņa muzikālais darbs „Revolūcija netiks pārraidīta televīzijā”

⁹ Runcie, Charlotte. *New 'Spoken Word' category houses some of the finest acts of Fringe 2012*. Pieejams: <http://edinburgfestival.list.co.uk/article/43745-new-spoken-word-category-houses-some-of-the-finest-acts-of-fringe-2012/> [skatīts 2014, 14. feb.].

¹⁰ Patterson, Joseph. *Oh my Worrrd:5 British Spoken Word Artists Blowing Up The Spot*. Pieejams: <http://www.mtviggy.com/lists/5-british-spoken-word-artists-blowing-up-the-spot/> [skatīts 2014, 19.feb.].

¹¹ Luhrmann, Buz. *Everybody's Free To Wear Sunscreen* Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=sTJ7AzBIJol> [skatīts 2014, 27.feb.].

¹² *Everybody's Free (To Wear Sunscreen)* Pieejams: <http://www.poemhunter.com/song/everybody-s-free-to-wear-sunscreen/> [skatīts 2014, 25.feb.].

(*Revolution will not be Televised*). Viņu reizēm dēvē arī par „repa krusttēvu” (*godfather of rap*). Šis milzīgu popularitāti ieguvušais satīriskais *Spoken Word* darbs sarakstīts 1968. gadā, 19 gadu vecumā¹³. „Revolūcija netiks raidīta televīzijā” iekļauta albumā „Meln un lepns. Melnās panteras ēras dvēsele” (*Black and Proud. The soul of the Black Panther Era*), tās pavadījumā izmantots bandžo bungu pavadījums, un tas atstāj lielāku iespaidu nekā Lurmena veidotais darbs. Teksts ar atsevišķām atsaucēm uz dažām, tolaik pazīstamām afroamerikāņu personībām galvenokārt runā par rasu problēmām un uzsver, ka gaidot pieminēto „revolūciju” „melnādainie cilvēki izies ielās, gaidot gaišākas dienas”¹⁴. Abi pieminētie, nu jau vēsturiskie muzikālie dzejas darbi iekļauj sevī galvenās mūsdienu urbānās dzejas pazīmes – deklamētu dzejoli, bieži izmantoto vieglo muzikālo pavadījumu un izteiksmīgu, domas veicinošu tēmu, tādēļ tie uzskatāmi par spilgtākajiem šīs kustības aizsācējiem un piemēriem.

„Amerikas Savienotajās Valstīs urbānās dzejas kustība lielākoties tiek izmantota arī kā aktīvisms, kas palīdz izpaust sevi un savu kopienu,” britu žurnālam *Huffington Post* apgalvo jaunā amerikāņu māksliniece Amari¹⁵, kura ļoti vienkārši paskaidro urbānās dzejas nozīmi savā dzimtenē. Urbānās dzejas mākslinieki un interesenti ar līdzīgiem mērķiem veido atšķirīga izmēra asociācijas.

Šobrīd Amerikas Savienotajās Valstīs darbojas daudz un dažādas urbānās dzejas asociācijas un organizācijas; tādas, kas darbojas lielākoties tikai sava štata robežās kā *MN Spoken Word Association* Minesotā, kā arī tādas, kas fokusējas uz vispasaules auditoriju, piemēram, *Power Poetry*, kuras nodarbojas ar urbānās dzejas izplatības popularizēšanu, slamu rīkošanu un atsevišķos gadījumos arī ar meistarklašu veidošanu. Urbānās dzejas kustība ir tik plaši izplatīta, ka asociācijas atšķiras arī pēc mērķa, piemēram, *Spoken Word Ministries Association*, kuras misija ir sasniegt un slavēt Jēzu Kristu dziesmās un dzejā¹⁶.

¹³ Wilkinson, Alec. *New York Is Killing Me*. The New Yorker. Pieejams: http://www.newyorker.com/reporting/2010/08/09/100809fa_fact_wilkinson?currentPage=all [skatīts 2014, 25.febr.]

¹⁴ Scott-Heron, Gil. *The Revolution Will Not Be Televised*. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=rGaRtqrIGy8> [skatīts 2014, 26.febr.]

¹⁵ Cash, Patrick. *Worded Carefully*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/patrick-cash/worded-carefully_b_3901441.html [skatīts 2014, 17.febr.]

¹⁶ Spoken Word Ministries Association. *About Us*. Pieejams: http://www.swma.ca/?page_id=933 [skatīts 2014, 25.febr.]

Dzejas SLAM ir sacensības, kuras nu jau ieguvušas vispasaules popularitāti. Tajās dzejnieki deklamē vai lasa savus dzejoļus, kuri tiek vērtēti un attiecīgi sarindoti, sākot ar pēc žūrijas atzinuma veiksmīgāko. Šādas sacensības organizētas arī Latvijā, Spīķeru kvartālā un urbānās mākslas centā Totaldobže. Uz vietējām sacensībām Latvijā tiek aicināti arī ārvalstu mākslinieki no dažādām Eiropas valstīm, kā arī no Amerikas Savienotajām Valstīm.

Tieši Amerikā dzimusi arī urbānās dzejas kustības saistība ar izglītību. Šobrīd tur darbojas divas internacionālas jauniešu slam programmas- „Jaunās, drosmīgās balsis” (*Brave New Voices*) un „Skaļāk nekā sprādziens” (*Louder Than a Bomb*). „Jaunatne runā” (*Youth Speaks*), organizācija, kas radījusi „Jaunās, drosmīgās balsis”, ar dzejas starpniecību katru gadu strādā ar apmēram 200 000 jaunu cilvēku¹⁷. Viens no pirmajiem urbānās dzejas izmantotājiem skolā ir kādas Čikāgas vidusskolas literatūras pasniedzējs Džeikobs Sems - La Rosa (*Jacob Sam-La Rosa*), kurš uzskata, ka ar tās palīdzību iespējams veicināt jauniešu literārās un runas prasmes, kreatīvo domāšanu un citas dzīvei un literatūras izpratnei nepieciešamas iemaņas¹⁸.

Spoken Word dzeja izmantošana izglītībā veicina šī mākslas veida popularitāti jaunu cilvēku vidē. Šo mākslas formu iespējams praktizēt mājās, dalīties ar to domubiedru grupās un meistarklasēs, kā arī deklarēt to publiskajā telpā. Jauni cilvēki iegūst veidu kā izpaust savas emocijas, problēmas un raizes nevardarbīgā un demokrātiskā veidā. *Spoken Word* kustība jau no skolas laikiem atklāj jauniešiem dzejas neizsmeļamās iespējas.

Nav pārsteigums, ka milzīgu popularitāti ieguvusī kustība ir iemantojusi arī savu balvu kategoriju prestižajā *Grammy* ierakstu konkursā – *Best Spoken Word Album*, kas ieviesta 1997. gadā¹⁹.

¹⁷ *The rise of spoken word educators in UK schools*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/teacher-network/teacher-blog/2013/oct/03/spoken-word-educators-poetry-schools> [skatīts 2014, 27.feb.]

¹⁸ Turpat

¹⁹ Weinstein, Jamie. *The liberal history of the Grammy's Spoken Word category*. The Daily Caller. Pieejams: <http://dailycaller.com/2013/02/11/the-liberal-history-of-the-grammys-spoken-word-category/> [skatīts 2014, 16.feb.].

1.2. Urbānās dzejas kustība Lielbritānijā

Visas šīs Amerikas Savienotajās Valstīs aizsāktās un izplatītās kustības izpausmes dzinušas saknes arī Lielbritānijas urbānajā kultūrā. Trīs lielākās un vadošās urbānās dzejas kustības izplatītājas un pazīstamākās urbānās dzejas interneta vietnes Lielbritānijā ir *Poetry Luv* (Dzejas mīlestība), *Apples and Snakes* (Āboli un čūskas) un *The Poetry Society* (Dzejas biedrība).

Poetry Luv sevi piesaka kā „dzejnieku un urbānās dejas mākslinieku platformu”²⁰ un darbojas dažādās jomās – veido ikmēneša urbānās dzejas lasījumus, organizē dzejas meistardarbnīcas un, sadarbojoties ar *Spoken Word* māksliniekiem, veido atsevišķus dzejas lasījumu vakarus, piemēram, performances, kas veidotas sakarā ar Nacionālo stāstu nedēļu²¹. 2014. gadā par galvenajiem māksliniekiem Nacionālās stāstu nedēļas ietvaros tika izvēlēti Dzejnieks Džordžs (*George the Poet*) un *DEAN ATTA*, kuru dzejoļu analīze veikta bakalaura darba nākamajās nodaļās. Šo organizāciju izveidoja divi urbānās dzejas mākslinieki Elija Kerrs (*Elijah Kerr*) un DJ Entonijs Duglass (*DJ Anthony Douglas*) 2013. gadā, kuri bija skolas biedri. 2005. gadā Elija Kerrs, Londonas dienvidu bandas PDC līderis, tika atbrīvots no ieslodzījuma un nolēma novērsties no noziedzības ceļa un ar Kultūras mantojuma saglabāšanas fonda (*Heritage Trust*) un Kultūras padomes (*Arts Council*) atbalstu izveidoja *Poetry Luv*²². Kerra un DJ Entonija Duglasa piemērs spilgti parāda galvenās urbānās dzejas kustības mērķus – labu pārmaiņu un izglītības veicināšana, kas arī ir viens no galvenajiem *Poetry Luv* pieņemtajiem uzdevumiem.

Vienlīdz svarīga un plaša urbānās dzejas priekšnesumu kompānija ir *Apples and Snakes*, kuri nodarbojas arī ar profesionālu mākslinieku attīstības veicināšanu, sniedzot padomus, apmācības un uzstāšanās iespējas jebkuram dzejas māksliniekam. Šī organizācija izveidota jau 1982. gadā, – ar tiešu mērķi – paplašināt sabiedrībai

²⁰ Poetry Luv. *About Poetry Luv. Music without Music*. Pieejams: <http://www.poetryluv.com/about.html> [skatīts 2014, 19.feb.].

²¹ Tate. *Late at Tate Britain February 2014*. Pieejams: <http://www.tate.org.uk/whats-on/tate-britain/film/late-tate-britain-february-2014> [skatīts 2014, 15.feb.].

²² Dotiwala, Jasmine. *How creative spoken word and music projects like Poetry Luv-Late at Tate Britain are helping the UK's literacy issues*. Huffpost Culture United Kingdom. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/jasmine-dotiwala/creative-spoken-word-uk-literacy_b_4808466.html [skatīts 2014, 12.feb.].

pieejamo urbānās dzejas pasākumu klāstu²³. *Apples and Snakes* vēlas paplašināt gan esošo, gan tikai topošo urbānās dzejas mākslinieku redzesloku, tamdēļ sadarbojas arī ar ārvalstu māksliniekiem, organizējot viņu vadītas meistarklases vai pasākumus ar šo mākslinieku piedalīšanos.

Visilgāk pastāvošā asociācija ir *The Poetry Society*, kura darbojas jau no 1909. gada, kura ir izveidojusi Jauno dzejnieku tīmekli (*The Young Poets Network*), kā arī nodarbojas ar dažādi jauno mākslinieku un dzejnieku konkursu rīkošanu, piemēram, *Foyle Young Poets Of the Year award* un *SLAMBassadors UK*²⁴, kurā iesaistīties aicināti jaunie dzejnieki jau no 11 gadu vecuma.

Paralēli plašām *Spoken Word* mākslinieku dzejas organizācijām Lielbritānijā darbojas arī vairākas pašu dzejnieku veidotas apvienības. Holija Makniša (*Hollie McNish*), Sabrina Makfauza (*Sabrina Makfouz*), Kimena Salimana (*Chimene Suleyman*), Bridžeta Minamora (*Bridget Minamore*), Dīna Rodžersa (*Deanna Roger*) un DEAN ATTA izveidoja dzejnieku kolektīvu „Atklātie dzejnieki” (*Point Blank Poets*), kurā iesaistītie visi ir ieguvuši Lielbritānijā pazīstamo Apvienotās Karalistes internacionālo jauno mākslinieku atbalvojumu (*UK Young Artists International Award*)²⁵. Šī organizācija nodarbojas ar dažādu dzejas darbnīcu veidošanu, uzstāšanos skolās un jauniešu centros visā Lielbritānijā.

Dažādi konkursi un *Spoken Word* slami ieguvuši plašu popularitāti ne tikai Londonā, bet arī Skotijā, Velsā un Īrijā. Visas uzstāšanās, dzejas, kā arī *Spoken Word* pasākumi vienuviet *Gig Guide* (uzstāšanās gida) kalendārā, kurš atrodams *Write Out Loud* mājaslapā²⁶, kuri arī nodarbojas ar dzejas lasījumu un urbānās dzejas popularizēšanu.

Skotijā šādus pasākumus rīko „Skotu dzejas bibliotēka” (*Scottish Poetry Library*), piemēram, ikmēneša brīvais mikrofons Edinburgā²⁷, kā arī dažāda veida

²³ Apples and Snakes. Poetry with bite. *About us*. Pieejams: <http://www.applesandsnakes.org/page/8/About+us> [skatīts 2014, 13.febr.]

²⁴ *The Poetry Society*. Pieejams: <http://www.poetrysociety.org.uk/content/youngpeople/> [skatīts 2014, 21.febr.]

²⁵ Point Blank Poets. *Southbank Centre*. Pieejams: <http://www.southbankcentre.co.uk/whatson/point-blank-poets-72960> [skatīts 2014, 13. jan.]

²⁶ Write Out Loud. *Gig Guide*. Pieejams: <http://www.writeoutloud.net/events/> [skatīts 2014, 24.febr.]

²⁷ Scottish Poetry Library. *CAESURA #20*. Pieejams: <http://www.scottishpoetrylibrary.org.uk/connect/events/caesura-20> [skatīts 2014, 23.febr.]

urbānās dzejas vakari un performances, tādas kā Aklā poētika (*Blind Poetics*), Pagājušo pirmdien Rio (*Last Monday at Rio*) vai Ar tinti notraipītie pirksti (*Inky Fingers*)²⁸, kurus organizē gan atsevišķas vietējās organizācijas, gan arī daži atsevišķi mākslinieki vai kultūras personības. Jāatzīmē, ka sakarā ar lielu sabiedrības uzmanību ieguvušo skotu neatkarības referendumu pagājušā gada septembrī tika veidoti īpaši *Spoken Word* referendumam veltīti vakari Glāzgovā un Edinburgā²⁹.

Arī Velsā urbānās dzejas kustība ir izkarojusi sev vietu sabiedrībā un literatūrā. Dažādas dzejas performances ir daļa no Velsas ikgadējiem folkloras festivāliem „Folkloras kolektīvs” (*Folk Collective*) un „Tautas pūce” (*Folk the Owl*)³⁰. Dažādās pilsētās izveidoti *Spoken Word* mākslinieku vakari, kuros mākslinieki vārsmo velsiešu valodā.

Līdzīgā veidā Īrijā darbojas nacionālā organizācija „Īrijas dzeja” (*Poetry Ireland/Éigse Éireann*), kuras mērķi ir ļoti līdzīgi visām šāda veida organizācijām: dzejas attīstīšana, atbalstīšana un popularizēšana³¹. Šīs organizācijas veidotie un atbalstītie dažādu īru dzejnieku dzejas lasījumu vakari un tādi īru dzejas festivāli kā „Faughārtas Brigida” (*Brigid of Faughart*) vai „Korkas pavasara dzeja” (*Cork Spring Poetry*) palīdz īstenot uzstādītos mērķus.

Urbānās dzejas vide ir pilsēta, tāpēc nenoliedzami par vienu no galvenajām *Spoken Word* un urbānās dzejas mākslinieku iecienītākajām uzstāšanās vietām ir Londona, Lielbritānijas galvaspilsēta. Tieši šeit mājvietu atraduši pazīstamākie urbānās dzejas vakari un konkursi. Sākotnēji šāda veida pasākumi noritēja mazos vietējos bāros vai pagrīdes kafejnīcās, taču, iegūstot arvien lielāku popularitāti, kļuva aizvien apmeklētāki. Blogeris Pīts Strauss (*Pete Strauss*), kurš specializējas komēdijas iestudējumu recenzēšanā, atzīst, ka viena no urbānās dzejas vakaru burvībām ir tieši

²⁸ Kuryakin, Illya. *Word on the Streets: Live Literature in Edinburg and Glasgow. The skinny*. Pieejams: http://www.theskinny.co.uk/latest/student_handbook/student_handbook_2013/305356-word_the_street_live_literature_in_edinburgh_glasgow [skatīts 2014, 28.feb.].

²⁹ The List. *Five events discussing the 2014 Scottish Independence Referendum*. Pieejams: <https://www.list.co.uk/article/63744-five-events-discussing-the-2014-scottish-independence-referendum/> [skatīts 2014, 25.okt.].

³⁰ Jones, Mab. *This side of the border: spoken word in Wales*. Write Out Loud. Pieejams: <http://www.writeoutloud.net/public/blogentry.php?blogentryid=22391> [skatīts 2014, 24.feb.].

³¹ Poetry Ireland. *Éigse Éireann. About us*. Pieejams: <http://www.poetryireland.ie/about-us/index.html> [skatīts 2014, 12.feb.].

norises telpa³². Šādiem vakariem, mazās, pieblīvētās telpās piemīt spēcīgāka emocionālā intensitāte, kas veido piemērotu vidi urbānās dzejas izpausmēm.

Populārākie urbānās dzejas kustības vakari Londonā ir *Chill Pill* (Kaifa tablete), *PoeJazzi*, *Come Rhyme With Me* (Nāc rīmē ar mani). *Chill Pill*, kuras lozungs ir „Dzeja, norīta vesela” (*Poetry swallowed whole*) ir vairāku Lielbritānijā pazīstamu *Spoken Word* mākslinieku kopdarbs, kuri organizē pasākumus Soho teātrī, Londonas dienvidos izveidotajā muzikālā vārda teātrī „Albānija” (*The Albany*) un Arkolas teātrī (*Arcola Theatre*)³³. *PoeJazzi*, kā atzīst britu rakstnieks Garets Luiss (*Gerath Lewis*) „ir viena no nedaudzajām mūzikas un *Spoken Word* organizācijām, kuras apvieno kvalitatīvas uzstāšanās ar inovatīvām idejām³⁴”.

Urbānās dzejas kustība iemantojusi lielu popularitāti Lielbritānijas kultūras vidē. Dažādas plašākas un ne tik plašas organizācijas un projekti *Spoken Word* kustībai piešķir savu individuālo redzējumu, stilu un formu, paverot iespēju vēl nebijušam, oriģinālam dzejas pielietojumam.

³² Stauss, Pete. *The Underground Beast That Is Spoken Word*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/pete-strauss/spoken-word-the-underground-beast-_b_2867442.html [skatīts 2014, 17.feb.].

³³ *Chill Pill*. Poetry swallowed whole. Pieejams: <http://www.chill-pill.co.uk/> [skatīts 2014, 27.feb.].

³⁴ Lewis, Gareth. *Innovative*. Poejazzi. Pieejams: <http://www.poejazzi.com/> [skatīts 2014, 26. Feb.].

2. URBĀNĀS DZEJAS RAKSTUROJUMS

2.1. Urbānās dzejas iezīmes

Jau iepriekšējā apakšnodaļā minēju pāris no galvenajiem urbānās dzejas kustības *Spoken Word* mērķiem un uzdevumiem. Tie tiek panākti, izmantojot noteiktas dzejas formas, kas raksturīgas urbānās dzejas māksliniekiem. Kā atzīst *Mr. Gee*, viens no šobrīd vadošajiem *Spoken Word* kustības pārstāvjiem, kā arī viens no urbānās dzejas vakara *Chill Pill* veidotājiem, tad *Spoken Word* dzejas pasaule ir „skaista, radoša vide, kur katrs tās pārstāvis palīdz arī to definēt³⁵”. Šī mākslas forma un tās iezīmes veidojas tieši pašā radīšanas procesā un piesaka sevi caur dažādu mākslinieku prizmām, tādēļ arī tās definēšana kļūst par sarežģītu uzdevumu.

Nenoliedzami par vienu no urbānās dzejas priekštečiem uzskata repu un hip-hop kultūru. Tās savu popularitāti ieguva pagājušā gadsimta astoņdesmito gadu sākumā. Reps ir mūzikas stils, kura pamatā ir ritmiska, atskaņu pilna runa³⁶. Reps ir atsevišķs mūzikas stils, savukārt hip-hops ir jauniešu subkultūra, kurā repa mūzika ir visizplatītākā mākslas forma. Hip-hopa subkultūras mūzikā pastiprināta uzmanība tiek pievērsta tekstam, tajā paustajai idejai, kā arī uzstāšanās kvalitātei. Teksta spēku hip-hops daļēji iegūst arī no mūzikas, tautas valodā bieži dēvēta pat bītu, kas mākslinieka pausto padara ritmiskāku un rada lielāku sajūtu intensitāti.

Kā uzsver *Spoken Word* mākslinieks Dzejnieks Džordžs (*George the Poet*), tad reps un hip-hops lielākoties pārāk tendēts uz izklaidi, un tā arī ir galvenā idejiskā atšķirība starp hip-hopu un urbānās dzejas kustību. Savukārt atsevišķus hip-hop māksliniekiem kā Nas vai Eminems viņš atzīst par saviem paraugiem un nozīmīgākajiem iedvesmas avotiem³⁷. Gan Eminems, gan Nas mūziķa gaitas sākuši vissliktākajos Bruklinas dzīves apstākļos un viņu abu galvenās dziesmu tēmas un idejas ir par svarīgākajām urbānās dzīves problēmām. Šo repa mākslinieku ietekmi uz savu daiļradi nenoliedz arī citi urbānās dzejas mākslinieki kā Polārlācis (*Polarbear*) un

³⁵ Strauss, Pete. *The Underground Beast That Is Spoken Word*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/pete-strauss/spoken-word-the-underground-beast-_b_2867442.html [skatīts 2014, 1.mar.].

³⁶ Light, Alan *Hip-hop Musical and Cultural development*. Enciklopedia Britannica. Pieejams: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/266545/hip-hop> [skatīts 2014, 3.apr.].

³⁷ Mossman, Kate. *George the Poet: Rappers have so much power to do good and they squander it*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/books/2013/feb/03/george-the-poet-rappers-power-educate> [skatīts 2014, 14.feb.].

DEAN ATTA. Tieši Polārlācis savas daiļrades definīcijā vēlreiz parāda neizdzēšamo urbānās dzejas saikni ar hip-hopa un repa kultūru; viņš savā dzejā apvieno „valodu un ritmu no hip-hopa saknēm ar ikdienišķām vīrieša sajūtām, cenšoties atklāt lietu patieso būtību³⁸”.

Svarīga hip-hopa un repa iezīme, ko sevī pārmantojusi arī urbānās dzejas *Spoken Word* kustība ir izmantotās balss tembra maiņas, sejas mīmika un uzstāšanās laikā izmantotā ķermeņa valoda,³⁹ kas dažkārt rada lielāku ietekmi uz skatītājiem nekā tikai runāts dzejas teksts. Ar šo elementu palīdzību tikai paplašinās urbānās dzejas mākslinieku izpausmju iespējas.

Hip- hopa, repa, kā arī citu dažādu mūzikas žanru galvenais mērķis ir radīt un atstāt kādu konkrētu iespaidu uz klausītāju. Tāds ir arī viens no galvenajiem urbānās dzejas uzdevumiem – likt ieklausīties un aizdomāties. *Spoken Word* kustība ir specifisks dzejas pasniegšanas veids, kas rada tādu pašu vai līdzīgu iespaidu uz klausītājiem. Dzejnieks Džordžs (*George the Poet*), kurš savas urbānā dzejas mākslinieka gaitas aizsācis pēc atteikšanās no hip-hop mākslinieka karjeras, intervijā MTV atzīst, ka „repojot bez mūzikas, urbānās dzejas stils kļūst vieglāk saprotams un cilvēki tekstam pievērš vairāk uzmanības, jo tas ir vieglāk saprotams⁴⁰”. Tādējādi urbānā dzeja ir sava veida repa un hip - hopa pārveide jaunā formā.

Viena no īpatnējākajām urbānās dzejas iezīmēm ir šī žanra plašums. Tajā iespējams iekļaut ne tikai repu, bet arī monologus, dažādus teātra elementus, atsevišķus komēdijas elementus, dziedāšanu un dažādas citas komunikatīvās performances⁴¹. Ne pārāk plašās urbānās dzejas sacensībās tā var būt vienkārši deklamēšana no lapas, bet plašākos projektos mākslinieki šo žanru paplašina ar dažādām metodēm. Lieliski piemēri ir Keitas Tempestas urbānās dzejas teātra izrāde „Pavisam jaunie sirmgalvji”

³⁸ Beaford arts. *Polarbear and Battersea Arts Centre On Tour*. Pieejams: http://www.beaford-arts.org.uk/index.php?id=29&tx_ttnews%5Btt_news%5D=473&cHash=5ecf40119a9d0a1ddef82ae809f7feb9 [skatīts 2014, 27. feb.].

³⁹ Missous, Naila. *The importance of This Art? To Move the World?* The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/naila-missous/the-importance-of-this-art_b_3398384.html [skatīts 2014, 19. feb.].

⁴⁰ Patterson, Josepr. *Oh My Worrnd: 5 British Spoken Word Artists Blowing Up The Spot*. MTV IGGY. Pieejams: <http://www.mtviggy.com/lists/5-british-spoken-word-artists-blowing-up-the-spot/> [skatīts 2014, 19. feb.].

⁴¹ Cash, Patric. *Worded Carefully*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/patrick-cash/worded-carefully_b_3901441.html [skatīts 2014, 17. feb.].

(*Brand New Ancients*)⁴² un Simona Mola (*Simon Mole*) veidotā komiskā teātra izrāde „Indiana Džounss un papildus krēsls” (*Indiana Jones and the extra chair*)⁴³. Urbānās dzejas kustība *Spoken Word* ir plaša un atrod arvien jaunus veidus kā piesaistīt skatītāju interesi.

Lai arī kādas mākslinieciskas formas būtu iekļautas urbānās dzejas priekšnesumā, urbānās dzejas svarīgākās sastāvdaļas viennozīmīgi ir dzejā rakstīts teksts un iekšējs ritms, kas dzeju pilnveido un padara ritmisku. Galvenais urbānās dzejas instruments ir pats vārds un tā nozīmes izmantošanas iespējas.

Tieši ar vārdiem mēs gūstam iespēju gan izpaust sevi, gan pārvadīt mums svarīgu informāciju, tādējādi tas eksistē gan mūsu individuālajā, gan kolektīvajā vidē un uztverē. Literatūras profesors Džeks Maksvīnijs (*Jack McSweeney*), *Spoken Word* organizācijas „Vārds uz ietves” (*Word on the Curb*) dibinātājs, vārdu nosauc par „muskuli, kurš tiek trenēts un attīstīts katru dienu⁴⁴”. Tas arī ir viens no iemesliem, kāpēc nav iespējams definēt urbāno dzeju. Ja tās pamatā ir vārds, kura galvenā īpašība ir nepārtrauktā attīstība, tad arī pati *Spoken Word* kustība pārmanto šo īpašību.

Urbānās dzejas nemitīgā attīstība un plašums piešķir arī šim žanram piemītošo brīvību. Neierobežotās dažādu žanru izmantošanas iespējas piešķir *Spoken Word* kustībai vēl kādu ļoti nozīmīgu īpašību – ne tikai dzejas formas, bet arī tēmas plašumu. Protams, urbānās dzejas galvenā tematika saistīta ar pilsētas dzīvi un nemitīgajām norisēm tajā, bet katrs no māksliniekiem šīm idejām pievieno savu skatījumu, kas šo tematu tikai paplašina. Mīlestības un dažādu iekšējās pasaules pārdzīvojumu tematika urbānās dzejas pasaulē pastāv līdzās rasu, politisko un ekonomisko problēmu iztirzājumiem.

Urbānās kustības *Spoken Word* mākslinieki lielākoties atšķiras tieši pēc dažādības tēmu izvēlē. Sprotams, ka katrs mākslinieks izvēlas runāt par lietām, kas ietekmējušas un skārušas paša dzīvi un pieredzi. Svarīgi uzsvērt, ka urbānās dzejas kustības *Spoken Word* dzeja tendēta uz paliekoša un spilgta iespaida radīšanu. Kā atzīst

⁴² Kate Tempest & Battersea Arts Centre on Tour. *Brand New Ancients*. Pieejams: <http://brandnewancientstour.com/> [skatīts 2014, 19. feb.].

⁴³ Mole, Simon. *Indiana Jones & the extra chair*. Pieejams: <http://www.simonmole.com/projects/indiana-jones/> [skatīts 2014, 18. feb.].

⁴⁴ McSweeney, Jack. *Have We Grown Too Impatient for Poetry and Spoken Word?* The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/jack-mcsweeney/have-we-grown-too-impatient-for-poetry_b_4225717.html [skatīts 2014, 13. feb.].

Keita Tempesta, tad „dzejai nevajag būt vieglai; šī dzeja ir par skarbu dzīves pieredzi un no tās iegūtajām emocijām⁴⁵”. Lielākoties *Spoken Word* dzeja runā par lietām un problēmām, no kurām vairums sabiedrības vēlētos izvairīties, piemēram, politiskām problēmām, sabiedrības regresiju, nabadzību, rasu un reliģisko naidu utt.

Spoken Word izmanto daudz klasisku dzejas veidošanas paņēmieni un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu tādu kā atskaņas, aliterācijas, izlaidumi, metaforas un citus, savukārt tēmu izvēles ziņā nav nekā klasiska. Lielākoties urbānās dzejas mākslinieki izmanto brīvo dzejas formu, rakstot dzejiskā, ritmiskā valodā, kurā nav noteiktu vārsmojumu sistēmas principu. Šāda veida dzejā par galveno ritma organizētāju kļūst balss intonācijas pulss⁴⁶. Urbānā dzeja papildus plašajam klasisko literāro līdzekļu klāstam bieži vien pievieno slenga, žargona, kā arī lamu vārdus. Ar šādiem paņēmieniem iespējams iegūt vai vismaz intensīvāk piesaistīt skatītāju un klausītāju uzmanību, kas arī ir vissvarīgākais jebkura mūzikas vai literatūras žanra uzdevums.

Lai iegūto uzmanību noturētu nepieciešama dziļa un „spēcīga” (*hard hitting*) tēma⁴⁷. Atstātajam iespaidam jābūt paliekošam un domas raisošam. Urbānā dzeja tiecas iespaidot un ietekmēt, kā arī rosināt domāšanu. Paņēmieni lielākoties pat nav izšķirīgi, galvenais ir panākt mērķi – ietekmēt citu cilvēku domas un, iespējams, dzīves. Šīs kustības māksliniekiem ir svarīgi runāt par problēmām un aicināt cilvēkus novērsties no aizspriedumiem, naida un vienaldzības⁴⁸, tādējādi veicinot sabiedrības attīstību un savstarpēju iecietību.

Šīs kustības pārstāvji vēlas, lai viņu dzeja būtu patiesa, godīga, aizkustinoša un skarba, jo tikai tādējādi iespējams panākt vēlamos rezultātus – tikt sadzirdētiem, ievērotiem un uzklausītiem. Šim nolūkam urbānās dzejas mākslinieki izmanto arī dažādus modernus masu saziņas līdzekļus, piemēram, vietni *Twitter*. Modernās saziņas vidē dzejnieki pievieno dažādus savai dzīvei svarīgus notikumus, satīriskas piezīmes,

⁴⁵ Patterson, Joseph. *Oh My Worrdd: 5 British Spoken Word Artists Blowing Up The Spot*. MTV IGGY Pieejams: <http://www.mtviggy.com/lists/5-british-spoken-word-artists-blowing-up-the-spot/> [skatīts 2014, 19.febr.]

⁴⁶ Valeinis, Viktors. *Ievads Lieratūrzinātnē*. Zvaigzne ABC, 2007. 129.lpp.

⁴⁷ Missous, Naila. *The Importance of This Art? To move the World*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/naila-missous/the-importance-of-this-art_b_3398384.html [skatīts 2014, 18.febr.]

⁴⁸ Cash, Patrick. *Worded Carefully*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/patrick-cash/worded-carefully_b_3901441.html [skatīts 2014, 20.febr.]

politiskos viedokļus un daudz ko citu⁴⁹. Īsas un kodolīgas ziņas (kādas pamatā ir, piemēram, interneta vietne *Twitter*) veidošanā svarīgu nozīmi atkal izpelnās vārdi un to jēgpilns, pārdomāts lietojums.

Ņemot vērā iepriekš minēto jāuzsver, ka nozīmīga urbānās dzejas tendence ir neatstāt klausītāju vienaldzīgu, piešķirt tekstam jēgu un spēja atstāt iespaidu uz klausītāju. Kā uzsver britu literatūras kritiķis Roberts Makrams (*Robert McCrum*), ne vienmēr „literatūrai jābūt privātai vai meditatīvai⁵⁰”. Urbānās dzejas mērķis ir atklāt savu personīgo pieredzi, domas vai idejas plašākai sabiedrībai, izmantot un parādīt savu iekšējo ritmu. Urbānās dzejas *Spoken Word* kustības priekšnesumos pasniegšanas veids kļūst tikpat svarīgs kā struktūra literārā darbā. Atklājot šī žanra specifiskās iezīmes, jāsecina, ka tam ir atvēlēta arī īpaša vieta sabiedrībā.

2.2. Urbānās dzejas nozīme sabiedrībā

Urbānās dzejas kustība *Spoken Word* Lielbritānijā darbojas dažādās nozarēs. Tā izcīnījusi vietu ne tikai sabiedrības izklaides, bet arī izglītības nozarē, dažādu politisko viedokļu paušanā, kā arī pilda nozīmīgu lomu sabiedrības saliedēšanā. Amerikāņu dzejnieks un literatūras Edvards Hirčs (*Edward Hirsch*) par vienu no galvenajiem dzejas uzdevumiem uzskata pareizu sabiedrības attiecību veidošanu⁵¹. Dzeja dod iespēju autoram komunicēt ar lielu cilvēku daudzumu vienlaikus. *Spoken Word* dzejas kustības aprakstīto tēmu loks ir ārkārtīgi daudzveidīgs, tas aptver plašu sabiedrības interešu loku un veicina *Spoken Word* kustības nozīmes augšanu dažādās sabiedrībai nozīmīgās sfērās.

Spoken Word dzejas kustība un tās dzejnieki ir aktīvi sabiedrības domas paudēji. Mākslinieki iesaistās aktuālāko notikumu apspriešanā un dzeju izmanto kā savu ideju un viedokļa paušanas veidu politiskos jautājumos, piemēram, pirms skotu neatkarības referendumā tika publicēts dzejnieka Lūka Raita (*Luke Wright*) dzejolis „Labāk kopā”

⁴⁹ Stanley, Ian. *#NationalPoetryDayUK Shows Twitter Is All the Better for Poets*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/ian-stanley/nationalpoetrydayuk-twitter_b_4084917.html [skatīts 2014, 16.feb.].

⁵⁰ McCrum, Robert. *Words reveal their power when given voice*. The Observer. Pieejams: <http://www.theguardian.com/books/2010/jul/04/reading-aloud-therapy-health-books> [skatīts 2014, 2.mar.].

⁵¹ Hirsch, Edward. *How to read a poem and fall in love with poetry*. Pieejams: <http://www.amazon.com/How-Read-Poem-Fall-Poetry/dp/0156005662> [skatīts 2015, 17. mar.].

(*Better together*), kurā autors iestājas par Skotijas palikšanu Apvienotās Karalistes sastāvā⁵², vai sabiedrībai nozīmīgās debatēs kā dzejnieces Holijas Maknišas (*Hollie McNish*) dzejolis „Tikai uz vienu dienu” (*For just one day*), kurā dzejniece izsaka savu viedokli par sabiedrībā plašām diskusijām izraisījušo kustību *No More Page 3*⁵³. Tā vērsta pret britu tabloīdu *The Sun*, kurā katra numura trešajā lappusē tiek publicētas kādas puskailas, britu meitenes foto. Šīs kampaņas ietvaros *Spoken Word* dzejoļus publicējušas vairākas dzejnieces – Sabrina Mahfouza (*Sabrina Mahfouz*), Himena Sulemana (*Chimene Suleyman*) un citas, kuras uzstājīgi cīnās pret šāda veida žurnālistiku britu sabiedrībā.

Dzejas izpildījuma spēks, dažkārt pat agresivitāte, nodrošina spēcīgu ietekmi uz klausītājiem, īpaši pusaudža vecumā. Dzejnieki un urbānās dzejas mākslinieki ļoti labi apzinās šīs ietekmes svarīgumu, tādēļ daudzi no viņiem iesaistās dažādās urbānās dzejas izglītības programmās. Lielbritānijā izveidota organizācija „Dzeja maina skolas” (*Poetry Transforming Schools*), kurā darbojas dažādi urbānās dzejas mākslinieki, kuru misija ir pozitīvā veidā ieviest urbānās dzejas kultūru sešās Lielbritānijas skolās⁵⁴. Brīvprātīgie *Spoken Word* pārstāvji skolās māca dzeju, uzstāšanās mākslu, grupas saliedētību, kā arī grupas vadību. Šis nav vienīgais tāda veida projekts, kas darbojas Britu salās.

Spoken Word mākslinieku darbs ar jauniešiem gan skolās, gan ārpus tām nesaraujami saistīts ar dzejas un literatūras popularizēšanu pusaudžu vidū. 2013. gada oktobrī Lielbritānijas sabiedrību šokēja OECD (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) pētījuma rezultāti, kuros Lielbritānija bija viena no zemāk novērtētajām 24 valstīm literatūras un rēķināšanas jomā starp jauniešiem vecumā no 18 līdz 24 gadiem⁵⁵. Tieši šī statistika pamudinājusi Kultūrasministriju (*Arts Council England*) finansēt jaunus ar literatūru un dzeju saistītus projektus un organizācijas⁵⁶,

⁵² Wright, Luke. *Spoken Word: Luke Wright urges Scotland to stay in the UK. Video*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/commentisfree/video/2014/aug/27/spoken-words-luke-wright-video> [skatīts 2014, 28. sept.].

⁵³ Vincent, Alice. *No More page 3 Inspires New Poetry (VIDEO)*. Huffpot Lifestyle. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/2012/10/12/anti-page-3-poetry_n_1961469.html [skatīts 2015, 14. nov.].

⁵⁴ *Poetry Transforming Schools*. Pieejams: <http://spokenwordeducators.org/> [skatīts 2014, 14. feb.].

⁵⁵ Coughlan, Sean. *England's young adults trail world in literacy and maths*. BBC News. Pieejams: <http://www.bbc.com/news/education-24433320> [skatīts 2014, 1. feb.].

⁵⁶ Dotiwala, Jasmine. *How creative spoken word and music projects like PoetryLuv- Late at Tate Britain are helping the UK's literacy issues*. The Huffington Post. Pieejams:

kas ietver arī *Spoken Word* dzejnieku iesaisti jaunu cilvēku izglītošanā. Šo organizāciju veidotās praktiskās nodarbības uzlabo gan skolēnu literārās un runas iemaņas, gan pilnveido rakstīšanas un teksta analīzes prasmes, kā arī veicina vārda spēka izpratni un vērtību⁵⁷. Urbānās dzejas mākslinieki ir gatavi palīdzēt statistiku uzlabot un veicināt dzejas popularitāti.

Urbānās dzejas mākslinieks *DEAN ATTA* atzīst žurnālam „Bals” (*The Voice*), ka „iespēja strādāt ar jauniem cilvēkiem, kuriem nekad nav bijusi iespēja izstāstīt savu stāstu, ir patiesa dāvana, un es tiešām izbaudu šo sadarbību⁵⁸”. Arī Dzejnieks Džordžs (*George The Poet*) intervijā MTV stāsta, ka viņa galvenais mērķis, darbojoties urbānās dzejas kustībā, ir „palīdzēt bērniem uzlabot sekmes skolā un palīdzēt viņiem dzīvēt⁵⁹”. Dažādi organizācijas *PoetryLuv*, kā arī *Apples and Snakes* veidoti projekti pamazām piesaista arvien lielāku pusaudžu auditoriju un iegūst tās uzticību. Urbānās dzejas kustībai ir bezgalīgs potenciāls palīdzēt nojaukt sienu, kas uzcelta starp akadēmisko literatūru un mūsdienu moderno tehnoloģiju laikmetu.

Par laimi, urbānās dzejas kustība atradusi savu vietu arī modernajā pasaulē. Tas arī ir viens no iemesliem, kādēļ tā ieguvusi tik lielu popularitāti tieši jauniešu vidū. Atrodoties interneta vietnēs *Twitter*, *YouTube*, radio viļņos, blogos, un dažādās kafejnīcās, *Spoken Word* dzeja jauniešus uzrunā viņu vidē un viņiem saprotamā pasaulē. Kā uzskata literatūras kritiķe, producente un režisore Jasmīna Dotivāla (*Jasmine Dotiwala*) „dzeja jauniešu vidū atkal ir kļuvusi populāra⁶⁰”. Urbānās dzejas kustība *Spoken Word* popularitāti jauniešu vidū izkarojusi, jo sniedz iespēju pusaudžiem un jauniešiem beidzot tikt sadzirdētiem.

http://www.huffingtonpost.co.uk/jasmine-dotiwala/creative-spoken-word-uk-literacy_b_4808466.html [skatīts 2014, 12. feb.].

⁵⁷ Sam La-Rose, Jacob. *The rise of spoken word educators in UK schools*. The guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/teacher-network/teacher-blog/2013/oct/03/spoken-word-educators-poetry-schools> [skatīts 2014, 19. feb.].

⁵⁸ The Voice. *Poets showcase their craft at Tate Britain*. Pieejams: <http://www.voice-online.co.uk/article/poets-showcase-their-craft-tate-britain> [skatīts 2014, 23. feb.].

⁵⁹ Patterson, Joseph. *Oh My Worrdd: 5 British Spoken Word Artists Blowing Up The Spot*. MTV IGGY. Pieejams: <http://www.mtviggy.com/lists/5-british-spoken-word-artists-blowing-up-the-spot/> [skatīts 2014, 19. feb.].

⁶⁰ Dotiwala, Jasmine. *How creative spoek word and music projects like PoetryLuv- Late at Tate Britain are helping the UK's literacy issues*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/jasmine-dotiwala/creative-spoken-word-uk-literacy_b_4808466.html [skatīts 2014, 12. feb.].

Lielo ietekmi dzejnieki izmanto, lai popularizētu iecietību rasu, kā arī atšķirīgu reliģisku kopienu un sabiedrības stāvokļu starpā. Neformālos „pagrīdes” pasākumus, kas arī ir urbānās kustības aizsācēji, apmeklē dažādu rasu, ticību, kā arī minoritāšu pārstāvji. Ar saviem dzejoļiem uzstājas gan afrikāņu izcelsmes, gan musulmaņu, kā arī dažādu seksuālu minoritāšu pārstāvji.

Urbānā dzeja pilsētvidē jau sākotnēji tika izmantota kā savdabīgs protesta veids. Kā atzīst māksliniece Tempesta, viņa vēlas „runāt ar tiem, kuri nevēlas klausīties”⁶¹. Šīs dzejas veids savā būtībā ietver uzdrošināšanos paust savas domas un skatu uz dažādām sabiedrībā valdošām problēmām. Atšķirībā no rakstītās dzejas, runāto dzeju papildina cilvēciskas izpildītāja, kā arī klausītāju reakcijas un emocijas⁶². Urbānās dzejas mākslinieki cenšas iegūt pēc iespējas lielāku ietekmi uz klausītājiem, liekot lietā dažādus balss izmantošanas paņēmienus, piemēram, bļausanu, čukstus, dziedāšanu un tamlīdzīgi.

Daļa *Spoken Word* mākslinieku bieži koncentrējas uz politisko dzeju, dažādi komentējot politiskos notikumus Lielbritānijā vai atšķirīgus viedokļus par notiekošo. Spilgts piemērs šo mākslinieku vidū ir *Scroobius Pip*, urbānās dzejas mākslinieks un diskžokejs. Viņa kopdarbs ar Danu le Saku (*Dan Le Sak*) „Izvirzīt sūdzību” (*Stake a Claim*)⁶³, kurā izpildītāji pauž savu viedokli par Lielbritānijas demokrātijas sistēmu un uzsver katra sabiedrības locekļa atbildību pret pastāvošo valstisko sistēmu. „Izvirzīt sūdzību” 2010. gadā kļuva par Londonā notiekošo studentu protestu neoficiālo himnu⁶⁴. Pēdējo gadu urbānās dzejas iegūtā popularitāte veicina jaunu dzejas izmantojumu veidu rašanos.

Spoken Word mākslinieki nenogurstoši mēģina strādāt sabiedrības labā, veicināt jauniešu un bērnu interesi izglītības jomā, popularizēt iecietību un sapratni rasu, reliģijas un minoritāšu vidū, kā arī neagresīvā veidā paust savu viedokli par notiekošo

⁶¹ Parker, Sam. *Kate Tempest*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/2012/09/11/kate-tempest-poet-interview_n_1874317.html [skatīts 2014, 11. feb.].

⁶² Jones, Mab. *Poetry as protest*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/cardiff/2010/nov/24/poetry-as-protest-mab-jones-radical-artists-and-writers-jam-bones> [skatīts 2014, 21. feb.].

⁶³ Le Sak, Dan and Scroobius Pip. *Stake a Claim*. Pieejams: <http://www.jango.com/music/Dan+le+Sac+vs+Scroobius+Pip?!=0> [skatīts 2014, 25. feb.].

⁶⁴ Lamont, Tom. *Scroobius Pip: I don't talk just to fill the gaps. I love silence*. The Observer. Pieejams: <http://www.theguardian.com/music/2013/jun/30/scroobius-pip-interview-the-beatdown> [skatīts 2014, 25. feb.].

sabiedrībā un politiskajā arēnā. Galvenais, neviens nepaliek nepamanīts un katrs izteiktais vārds ir sadzirdēts.

Urbānā dzeja ir literatūra, kas daudz pasaka par mūsdienu pasauli un tās aktualitātēm, gan ar tās formu, gan ar saturu. V. Ivbulis grāmatā „Uz kurieni, literatūras teorija?”, atsaucoties uz Cvetana Todorova vārdiem paskaidro, ka: „dzeja un literatūra atsaucas uz īstenību un kaut ko pasaka par pasauli⁶⁵” un tās aktualitātēm. Urbānā dzeja sniedz mums ieskatu svarīgākajās mūsdienu cilvēka un sabiedrības problēmās.

⁶⁵ Ivbulis, Viktors. *Uz kurieni, literatūras teorija?* Tipogrāfija Rota, Rīga, 1995. 52. lpp.

3. IMIGRĀCIJAS UN RASU PROBLĒMAS *SPOKEN WORD* KUSTĪBAS MĀKSLINIEKU DZEJĀ

Urbānās dzejas mākslinieki savu daiļradi velta aktuālajiem notikumiem un problēmām sev pazīstamā vidē. Imigrācijas un rasu problēmas mazākā vai lielākā mērā eksistē ne tikai visās Eiropas Savienības valstīs, bet daudzviet pasaulē. Tā ir nozīmīga atvērtās ekonomikas un sabiedrības sastāvdaļa. Pēdējo divdesmit gadu laikā imigrantu skaits Lielbritānijā dubultojies⁶⁶ un ar katru gadu turpina palielināties. Nepārtrauktais imigrantu pieplūdums radījis ne tikai dažādas sadzīviskas un sociālas problēmas britu sabiedrībā, bet arī veicinājis sabiedrības neapmierinātību.

Šajā nodaļā imigrācijas un rasu problēmas aplūkotas no dažādu mākslinieku skatupunkta. Atšķiras ne tikai mākslinieku izcelsme, bet arī viņu attieksme pret sevi, savu identitāti un imigrantu lomu britu sabiedrībā. Dzejniece Holija Makniša (*Hollie McNish*), eiropeīdās rases pārstāve, savu dzejoli „Matemātika” (*Mathematics*) velta imigrācijas problēmām un ar to saistīto stereotipu uzskatei, uzsverot, ka imigrācija Lielbritānijā tiek uzskatīta gandrīz par vienīgo valstī valdošo problēmu cēloni.

Cita britu urbānās dzejas kustības *Spoken Word* dzejniece Dīna Rodžersa (*Deanna Rodger*) dzejolī „Būt britam” (*Being British*) pievēršas asimilācijas problēmām Lielbritānijā no pašu imigrantu pēcteču viedokļa. Rodžersa dzimusi Lielbritānijā skotietes un jamaikieša ģimenē un šajā dzejolī uzsver problēmas un sabiedrībā valdošos aizspriedumus, ar kādiem viņai ikdienā nākas saskarties savas izcelsmes dēļ.

Šo tēmu turpina un papildina cita imigrantu atvase – mākslinieks Dzejnieks Džordžs (*George the Poet*), kura abi vecāki uz Lielbritāniju pārcēlušies no Dienvidāfrikas valsts Ugandas neilgi pēc viņa dzimšanas. Dzejnieks Džordžs dzejolī „Mātes valoda” (*Mother Tongue*) stāsta par vienu no imigrantu etniskajiem zaudējumiem asimilācijas dēļ – vecāku dzimto valodu.

Rasu problēmām pievēršas Londonā plaši pazīstamais mākslinieks Tonijs Suprīms (*Tony Supreme*). Viņš dzejolī „Melnais” (*Black*) uzskaita uz rasu atšķirībām

⁶⁶Dr Rienze, Cinzia, Dr Vargas-Silvia, Carlos. *Migrants in the UK. Overview*. The Migration Observatory. Pieejams: <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/briefings/migrants-uk-overview> [skatīts: 2015, 11.janv.].

balstītos stereotipus, kas Lielbritānijas sabiedrībā saistīti ar jauniem afrikāņu izcelsmes britu vīriešiem. Šai kategorijai mākslinieks pieskaita arī pats sevi un uzsver galveno rasu stereotipu veidošanās cēloni – izglītības iestāžu un pārvaldes intereses trūkumu šo jautājumu risināšanā.

3.1. Aizspriedumu pret imigrantiem kritika H. Maknišas dzejoli „Matemātika”

Viens no populārākajiem H. Maknišas dzejoļiem par imigrāciju un sabiedrībā valdošajiem stereotipiem saistībā ar to ir „Matemātika”. Šo dzejoli autore sarakstīja kā atbildi dažādiem britu sabiedrībā izskanējušiem viedokļiem, piemēram, 2013. gadā britu žurnāla *The Economist* publicētais raksts „Imigrācija Lielbritānijā. Jūs neesat laipni gaidīti” (*Immigration into UK. You're not welcome*), kas ir recenzija britu autora Deivida Gudhārta (*David Goodhart*) grāmatai „Britu sapnis: pēckara imigrācijas veiksmes un neveiksmes” (*The British Dream: Successes and Failures of Post-War Immigration*). Liela daļa britu sabiedrības neatbalsta imigrantu skaita palielināšanos un uzskata, ka imigrācijas politika Lielbritānijā nav ieņēmusi pareizu kursu⁶⁷. Makniša ar šo dzejoli vēlas aktualizēt iecietīgāku domāšanu un attieksmi pret saasinātajiem imigrācijas jautājumiem.

Dzejolis veidots dialoga formā, kurš noris starp autori un kādu bezpersonisku, ar vietniekvārdu apzīmētu „viņu” (*he*). Šajā dzejolī aprakstītais tēls nav personificēts. „Viņš” sūdzas autorei par imigrantu veikaliem, kuru dēļ darbu zaudējuši „labie ļautiņi” (*good folk*), izveidojot neapzinātu dalījumu; mēs (briti) = labie, viņi (imigranti) = sliktie. Autore šādi parāda plaši izplatīto britu sabiedrības attieksmi pret jauniebraucējiem un viņu ģimenēm.

Makniša provocē „viņu” ar dažādiem atkārtotiem jautājumiem, piemēram, „kas tur atradās pirms tā nolādētā japāņa veikala?” (*what was there before that damn Japan mans shop*⁶⁸). Atbildes, kā jau sagaidāms, ironiskā kārtā ir labi argumentētas un skaidras, piemēram, „jo tas ir tiesa” (*because it's true*) un „izlasīju ziņās” (*read it in the*

⁶⁷ Goodhart, David. *You're not welcome*. The Economist. Pieejams: <http://www.economist.com/news/books-and-arts/21576371-anti-immigration-polemic-fails-being-too-well-researched-youre-not-welcome> [skatīts 2014, 7. mar.].

⁶⁸ skatīt 3. pielikumu

news). Tādējādi H. Makniša aktualizē laikrakstu lielo ietekmi uz sabiedrības domāšanas un viedokļu veidošanas.

Attieksmi pret imigrantiem Makniša saista ar matemātikas zinātni, uzsverot ieguvumus, ko imigrācija spēj sniegt. Mākslinieces oponents šajā dzejolī uzsver to, ka katrs iebrucējs kādam no britu strādniekiem atņem darba vietu. „Viņa” matemātika ir vienkārša un primitīva, savukārt Makniša mēģina paplašināt sarunas biedra domāšanu un uzskatus.

Pēc neauglīgas sarunas ar „viņu” autore izdara secinājumus, balstoties uz savām ekonomikas studijām:

„es izmisumā gribu kliegt,

jūsu matemātika ir iestrēgusi un atpaliek⁶⁹”

(*I desperately want to scream, Your maths is stuck in primary*). Viņa uzskaita daudzos imigrācijas devumus Lielbritānijas attīstībā un valsts budžetā, skaidrojot, ka iebrucēji arī tērē, aizņemas un veicina jaunu darbavietu izveidošanu, tādējādi pozitīvi ietekmējot Lielbritānijas ekonomikas attīstību.

Kā populārs stereotipa piemērs, minot britu zemēs iebrucēšos imigrantus, ir poļu tautas pārstāvji. Šajā dzejolī uzsvērts, ka poļi Lielbritānijā nedara tikai „santehniķa darbus” (*plumber jobs*), bet arī sniedz savu ieguldījumu Lielbritānijas ekonomikā, maksājot nodokļus un nodarbinot citus sabiedrības pārstāvjus.

Autore vairākkārt uzsver arī britu sabiedrībā valdošo vēlmi „atrast kādu ko vainot” (*to have someone to blame*⁷⁰) visās sabiedrības un pat valsts mēroga problēmās. Makniša, kā jau ekonomiski un loģiski domājošs prāts, aicina ieraudzīt monētas abas puses: gan ieguvumus, gan zaudējumus.

Autore veiksmīgi izmanto matemātiku un tajā lietotos terminus, piemēram, „rēķini” (*sums*), „pieskaitīt” (*add*) un „mīnusi” (*minuses*), lai palīdzētu klausītājiem un lasītājiem savienot abus it kā nesavienojamos domāšanas veidus. Vienkāršots dažādo dzejolī minēto vienādošanu, atņemšanu un reizināšanu rezultāts saistībā ar imigrāciju būtu šāds:

⁶⁹ skatīt 3. pielikumu

⁷⁰ skatīt 3. pielikumu

„imigrāciju nevar tik vienkārši izzināt,

lai kā tavs prāts spēj rēķināt⁷¹”

(*but immigrations not as plain, despite the sums inside your brain*).

Savu attieksmi autore pauž skaidri, liekot aizdomāties par sabiedrībā aktuālu un nozīmīgu problēmu. Protams, mainīt vai ietekmēt sabiedrībā dziļi iesakņojušos pieņēmumus un stereotipus ir gandrīz neiespējams uzdevums, bet Makniša ar savas daiļrades dzejoļiem cenšas ietekmēt kaut nedaudz ietekmēt sabiedrības domāšanas veidu.

3.2. Asimilācijas problēmas Lielbritānijā no imigrantu skatpunkta

Dzejnieces Maknišas viedoklis par imigrāciju un imigrantu aizstāvību ļauj ieraudzīt uzskatus, ar kādiem savā ikdienas dzīvē nākas sastapties pašiem imigrantiem vai viņu pēctečiem. Dīna Rodžersa ir viena no britu *Spoken Word* dzejniecēm, kura ar noraidošu un neizpratnes pilnu attieksmi sastopas bieži. Dzejoļī „Būt britam” viņa atklāj, ka nelabvēlīgu attieksmi izpelnās ne tikai pēdējos gados Lielbritānijā ieceļojušie citu valstu pārstāvji, bet arī jau otrajā vai trešajā paaudzē Apvienotajā Karalistē dzīvojoši cilvēki.

„Būt britam” sākas ar jautājumu, kuru māksliniecei nākas dzirdēt iepazīstoties ar jauniem cilvēkiem: „no kurienes tu esi?” (*where are you from*). Šis jautājums tiek uzdots dzejnieces ādas krāsas dēļ. Lai gan viņa ir dzimusi skotietes un jamaikieša ģimenē un pavadījusi savu bērnību Londonā, viņas ārējais izskats neatbilst tipiska brita izskatam.

Dzejoļa sākumā autore atzīst, ka uzskata Apvienoto Karalisti par savu dzimteni un slavina Lielbritāniju par palīdzības sniegšanu imigrantiem Otrā Pasaules kara laikā un pēc tā. Autore norāda uz šīs valsts nozīmību un ietekmi pasaulē, kā arī uz tās augsto labklājības līmeni, piemēram, nosaucot Londonu par „pārtikušu pilsētu” (*a city of prosperity*). Šajā aprakstā autore nebaidās arī izmantot Lielbritānijai ne tik glaimojošus apzīmējumus, kā „koloniju kuratore” (*the curator of colonies*).

⁷¹ skatīt 3.pielikumu

Dzejolī Rodžersa vairākkārt uzsver, ka uzskata sevi par Lielbritānijas iedzīvotāju, atklājot, ka viņas vecāku nodoms bijis „dzemdēt un uzaudzēt britu meiteni” (*to born and breed a British girl*⁷²). Autore uzskaita savus britiem raksturīgos ieradumus, tādus kā par tradicionālu uzskatīto olu un bekona ēšanu brokastīs, kartupeļu un zivs notiesāšanu gandrīz stundas ceturksnī, kā arī piektdienas vakara tradicionālo alus dzeršanu krogā. Vēl jo vairāk – dzejolī Rodžersa atklāj, ka „tika audzināta protestantu ticības garā un izglītojās skatoties *Eastenders* programmas” (*I was raised by the Church and educated by EastEnders*⁷³), kas ir *BBC One* raidstacijas 1985. gadā izveidots seriāls, kurš atzīts par vienu no veiksmīgākajiem Lielbritānijas ziepju operām⁷⁴. Seriāla norises vieta ir Londonas austrumu daļa, un tā varoņi ir dažādas vidusslāņa britu ģimenes. Pieminot šo tipisko britu seriālu, autore norāda uz savu tipisko britu audzināšanu un tādējādi cenšas apstiprināt savu piederību britu nācijai. Dzejniece pat atzīst, ka viņa ir „ideāls Britu Nacionālās partijas rekrūtis” (*an ideal recruit for the BNP*⁷⁵).

Pēc visiem šiem savas piederības apliecinājumiem dzejoļa beigās Rodžersa atzīst, ka lielākā daļa sabiedrības atsakās viņu pieņemt kā līdztiesīgu Lielbritānijas iedzīvotāju. Viņai arī nākas atzīt, ka vēl joprojām britu sabiedrībā izplatīta ir „uz ādas krāsu balstīta segregācija” (*skin based segregation*), kas rada nepiederības un atstumtības sajūtu cilvēkos, kuru vecāki uz Lielbritāniju emigrējuši jau pagājušajā gadsimtā.

Atstumtības un diskriminācijas tēmu šī dzejniece skar arī šī gada janvārī publicētajā dzejolī „Skrūvīte” (*cog*), kurā Rodžersa atklāti pauž savu sašutumu un dusmas:

„And I am screaming at my white mum telling her I am black

And for the past 24 years I've been facing these racist slurs everyday

*And I have done my best to ignore it*⁷⁶”

⁷² skatīt 4. pielikumu

⁷³ skatīt 4. pielikumu

⁷⁴ MUSEUM OF BROADCAST COMMUNICATIONS. *EASTENDERS, British Soup Opera*. Pieejams: <http://www.museum.tv/eotv/eastenders.htm> [skatīts 2015,11.feb.].

⁷⁵ skatīt 4. pielikumu

⁷⁶ skatīt 5. pielikumu

(un es kliežu uz savu balto māti, ka es esmu melna, un pēdējos 24 gadus katru dienu esmu saskārusies ar rasistu nopēlumiem un esmu nepārtraukti centusies tos ignorēt). Šajās rindās ieraugāms liels, gadiem sevī turēts aizvainojums, kā arī cilvēciskas sāpes, ko rada cilvēku rasistiskās piezīmes. „Zobrats” līdz pat dzejoļa beigām ir pozitīvs, autore parāda savu attieksmi pret sabiedrības dalījumu un cenšas to neievērot, bet dzejoļa beigās notiek lūzums, kurš lasāms citētajās rindās.

Abi dzejoļi atklāj dažādas imigrantu pēcteču asimilācijas problēmas Lielbritānijā – gan sabiedrības neizpratni saistībā ar viņu izcelsmi, gan rasu atšķirību izcelšanu un diskrimināciju. Rodžersa mūsu sarakstē atklāj, ka pēc viņas domām, viena no lielākajām britu sabiedrības problēmām ir tieši „līdzjūtības un empātijas trūkums pret cilvēkiem, kuri ir spiesti emigrēt – pamest savas mājas – lai izdzīvotu⁷⁷”. Dzejniece gan savos dzejoļos, gan mūsu nelielajā intervijā uzsver nepieciešamību pēc lielākas izpratnes imigrācijas jautājumos Lielbritānijā.

Dīna Rodžersa pievērta klausītāju un lasītāju uzmanību imigrācijas problēmām un aizspriedumiem, ar kuriem jāsasakaras Lielbritānijā dzīvojošajiem atšķirīgu rasu pārstāvjiem, savukārt Dzejnieks Džordžs dzejolī „Mātes valoda” atklāj asimilācijas problēmas, kas saistītas ar imigrantu etnisko un tradicionālo mantojumu. Šajā dzejolī Dzejnieks Džordžs, kura vecāki uz Lielbritāniju ir imigrējuši no Ugandas, valsts Dienvidāfrikā, stāsta par vienu no nozīmīgākajiem zaudējumiem savā dzīvē – vecāku dzimtās valodas neprasmi.

„Mātes valodas” sākumā Dzejnieks Džordžs atklāj iemeslus, kādēļ nav apguvis savu vecāku dzimtās pilsētas valodu. Jāatzīmē, ka Ugandā runā 41 valodā, divas no kurām pasludinātas par izmirstošām valodām⁷⁸, dažviet pat blakus pilsētās tiek runāts citā valodā. Mātes valodu, vienu no unikālajām valodām Ugandā, mākslinieks, kā atklājas dzejolī, nav sācis apgūt pēc britu ārsta brīdinājuma par pārāk sarežģītās valodas negatīvo ietekmi uz bērna attīstību. Autora vecāki, ievērojot ārsta brīdinājumu, cerēja, ka „viņš sāks to mācīties, kad paaugsies... cerams” (*he'll pick it up when he's older... hopefully*⁷⁹).

⁷⁷ skatīt 2. pielikumu

⁷⁸ Ethnologue. Languages of the World. Uganda. Pieejams: <http://www.ethnologue.com/country/UG> [skatīts 2015, 20.janv.].

⁷⁹ skatīt 6. pielikumu

Atšķirībā no iepriekšējās autore šis mākslinieks sevi apzinās kā imigrantu pārstāvi un tieši savu vecāku dzimto valodu dēvē par savu „mātes valodu” (*mother tongue*), kā arī ugandiešus sauc par „saviem ļaudīm” (*my people*). Dzejnieks Džordžs pauž sašutumu par savu vecāku lēmumu no mazotnes ar viņu nerunāt pašu dzimtajā valodā.

Aprakstot savas sajūtas ierodoties Ugandā, pie „saviem ļaudīm” mākslinieks izmanto spēcīgu salīdzinājumu, ka „dzirdēt savus ļaudis runājot manā valodā ir kā smaidīt no cietuma” (*hearing my people talking my language is like smiling from prison*). Savu viesošanos vecāku dzimtajā pilsētā Āfrikā autors raksturo kā prieka pilnu un laimīgu notikumu, izņemot brīžus, kad atklājas viņa nespēja komunicēt vietējo valodā:

„bet lielākoties esmu neapmierināts,
ka nespēju piedalīties sarunās⁸⁰”

(But more time you're finding me pissed, That I can't communicate the way that I really wish).

Dzejnieks Džordžs dzejolī atklāj dažādus pārdzīvojumus, kurus saista ar savas dzimtās pilsētas valodas neprasmi – dusmas, aizvainojumu, vilšanās sajūtu. Mākslinieks atklāj, cik patiesībā „ir smieklīgi, ka pietrūkst kaut kā tāda, kas nemaz nav bijis” (*it's funny when you miss what you know you never had*). Autors atklāj, ka viņam, kā Lielbritānijā dzīvojošam imigrantam, jau no mazotnes ir zudusi iespēja būt bilingvālam.

Vēl jo vairāk, dzīve pēc emigrēšanas uz Lielbritāniju viņu ir padarījusi par cilvēku bez patiesas piederības sajūtas kādai no vietām. Lai gan angļu valoda ir autora dzimtā valoda, Dzejnieks Džordžs atzīst, ka Lielbritāniju viņš neizjūt kā savas mājas. Savukārt, Ugandā, savā dzimtajā vietā, piederības sajūtu laupa trūkstošās valodas zināšanas. Intervijā Lielbritānijas jauniešu kultūras portālam *The Cut* Dzejnieks Džordžs atzīst, ka viņa vecāku valoda „ir kā tilts, kas viņu aizved uz vietu, kur

⁸⁰ skatīt 6. pielikumu

patiesībā sākās viņa stāsts” (*that language is like a bridge back where my story properly started*⁸¹).

Šī zaudējuma sajūta dzejolī atrodama vairākkārt, bet visspilgtāk parādās brīdī, kad mākslinieks sev un skatītājiem jautā:

„vai esmu tikai viens no tiem, aiz jūrām nezināmajiem;

kas šķirts no visiem sev nozīmīgajiem⁸²”

(*am I just one of them, nobodies overseas, disconnected from everybody that I hope to please?*) Retoriskais jautājums atklāj dzejnieka attieksmi pret sevi un citiem Lielbritānijā dzīvojošajiem imigrantiem, viņi ir „nezināmie aiz jūrām” (*nobodies overseas*), nepiederīgi kā Lielbritānijai, tā savai dzimtajai zemei, kuru dažādu apstākļu dēļ nācies pamest.

Dzejoļa beigās mākslinieks, meistarīgi izmantojot aliterāciju, atzīst, ka viņam vārds diaspora, patstāvīga dzīve ārzemēs, vairāk izklausās pēc „izmisuši, izklīduši, aplaupīti” (*desperate, dispersed, dispossessed*). Dzejoļa oriģinālā šeit izmantota vārdu spēle un aliterācija, kas balstīta uz skanīgu līdzību ar vārdu „diaspora”. Autors atklāj, ka imigranti Lielbritānijā ne tikai izjūt negatīvu attieksmi no sabiedrības puses, bet arī paši sevi uzskata par neiederīgiem gan savā izcelsmes valstī, gan Lielbritānijā.

Dzejnieka Džordža rakstītais atklāj pilnīgi jaunu, līdz šim Lielbritānijas *Spoken Word* dzejā nebijušu tēmu – zaudējuma, apmaldīšanās un nepiederības sajūtu, kādu izjūt imigranti dzīvojot svešā zemē, kas daļēji rodas no asimilācijas procesā zudušās saiknes ar savas etniskās piederības valsti.

3.3. Uz rasu atšķirībām balstītie stereotipi Lielbritānijā

Cits afrikāņu izcelsmes britu *Spoken Word* dzejas kustības pārstāvis Tonijs Suprīms dzejolī „Melnais” runā par citu iemeslu izraisītu nepiederības un apmaldīšanās sajūtu. Tā ir nepiederība, ko izjūt jauni, afrikāņu izcelsmes britu vīrieši Lielbritānijas sabiedrībā. Suprīms dzejolī uzsver galvenos stereotipus, kas saistīti ar Lielbritānijā

⁸¹ The Cut. *Interview*. George the Poet. Pieejams: <http://thisisthecut.com/george-the-poet/> [skatīts 2015, 20.dec.].

⁸² skatīt 6. pielikumu

dzīvojošajiem afrikāņu izcelsmes jauniešiem, kā arī nozīmīgāko šo stereotipu veidošanās faktoru – izglītību, kas nesagatavo jaunus cilvēkus reālajai dzīvei.

Jau dzejoļa sākumā mākslinieks atklāj savu pārliecību, ka Lielbritānijā ādas krāsa, šajā gadījumā, melna, ir svarīgs vērtējumu noteicošais faktors (*black is the description*). Suprīms uzsver, ka šis faktors visus melnādainos vīriešus iedala vienā kategorijā, piedēvējot tiem vienādas īpašības un vienādas darbības. Ādas krāsa, neatkarīgi no jaunieša izcelsmes, izglītības vai audzināšanas kļūst par noteicošo iezīmi jaunā cilvēka vērtējumā. Kā atzīst arī pats Suprīms, vērojot stereotipu nozīmīgo vietu sabiedrībā, „nav brīnums, ka, viņi pret mani un tevi izturas vienādi” (*so it's no wonder they treat you and I the same way*⁸³). Šeit jāievēro, ka dzejnieks jau sākumā izvēlas nodalīt rasu nevienlīdzību aprakstot tik bieži izmantoto pretnostatījumu „mēs/viņi”. Izvēlēto vārdu lietojums norāda uz saspringto situāciju Lielbritānijā rasu atšķirību un diskriminācijas jautājumos.

Viens no šādas attieksmes un rasu stereotipu veicinātajiem, kā min arī Suprīms, ir masu mediji, kuri atbalsta „melno puīši” (*black boys*) stereotipa veidošanos. Autors atklāj savas raizes par šī stereotipiskā apzīmējuma attīstību un to, ka „jaunu, melnādaino vīriešu negatīvais tēls aizēno mūsu labos darbus” (*the negative aspect of young black males overshadows the good that we do*⁸⁴).

Dzejnieks atzīst, ka šis „melno puīšu” stereotips ir veidojies gadiem ilgi, kā arī nepastāv bez iemesla, tomēr problēma slēpjas tajā, ka stereotipus lauzt un mainīt ir ārkārtīgi grūts uzdevums. Tiem jaunajiem vīriešiem, kuri neatbilst stereotipiem nākas saskarties ar to radītajiem aizspriedumiem. Autors uzsver, ka diemžēl šobrīd Lielbritānijas sabiedrībā nekas netiek darīts situācijas uzlabošanā. Afrikāņu izcelsmes britu jaunieši jau no mazotnes sadzīvo ar situāciju. Dzejnieks to salīdzina ar plūstošajām smiltīm un saka, ka:

„our feet are planted in quicksand

and we are allowed to grow with the wrong foundation.

Forever sinking so we try to survive without thinking”

⁸³ skatīt 7. pielikumu

⁸⁴ skatīt 7. pielikumu

(mūsu kājas ir dziļi plūstošajās smiltīs un mums jāaug pamatā nedrošā, mūžīgi grimstot tā mēs cenšamies dzīvot un nedomāt). Salīdzinājums ar plūstošajām smiltīm, kā arī emocionāli izteiksmīgie darbības vārdi, piemēram, „grimšana, slīkšana” (*sinking*) un „izdzīvot” (*survive*) akcentē situācijas nopietnību un nepieciešamību pēc sabiedrības uzmanības rasu problēmu jautājumu risināšanā. Dzejoļa vidusdaļā Suprīms mūsdienu afrikāņu izcelsmes britu paaudzi Apvienotajā Karalistē nodēvē par „sabiedrības pazudušajiem bērniem” (*society's lost children*), kurus valdība pametusi bez atbalsta un sapratnes.

Lielbritānijas sabiedrībā valdošo stereotipu dēļ liela daļa jaunu afrikāņu izcelsmes britu jauniešu saskaras ar grūtībām atrast darbu. Britu Nacionālā Statistikas pārvalde (*Office for National Statistics*) 2012. gadā publiskoja afrikāņu izcelsmes iedzīvotāju bezdarba līmeņa rādītājus. Šie dati atklāja, ka bezdarbs afrikāņu izcelsmes vīriešu vidū vecumā no 16 līdz 24 gadiem trīs gadu laikā ir dubultojies un puse no darbaspējīgajiem afrikāņu izcelsmes britu vīriešiem ir bez darba⁸⁵.

Tieši valdība un tās radītā izglītības sistēma pēc autora domām ir viens no nozīmīgākajiem dažādu rasu stereotipu attīstības veicinātājiem. Autors pārmet skolām un skolotājiem, ka mūsdienās jaunieši skolā neiegūst reālajai dzīvei nepieciešamās zināšanas un prasmes.

Suprīms skolām pārmet dažādus nozīmīgus jautājumus, kuri nav pat pieminēti mācību procesā, piemēram, faktu, ka kriminālpārkāpums ietekmē visu turpmāko dzīvi, vai ka narkotikas tirdzniecība ir pretlikumīga un krimināli sodāma. Lai gan šeit minētie piemēri var likties pašsaprotami, autors tos izvēlas pieminēt, norādot, ka daudzu jauniešu ģimenes acīmredzot ar savu bērnu sociālo audzināšanu gandrīz nemaz nenodarbojas. Nav zināms, kādu problēmu dēļ šāda audzināšana ģimenē nav notikusi, bet mākslinieks akcentē tās nepieciešamību skolās.

Pēc autora domām ar sociālo audzināšanu vajadzētu nodarboties sabiedrībai, viņš uzsver, ka „bērns mācās no sabiedrības” (*a child learns from society*) un apkārtējās vides. Dzejoļa beigās izskan retorisks jautājums: „ko jūs mums esat iemācījuši?” (*what have you taught us?*), kam seko tūlītēja atbilde: „ka mēs neesam nekas vairāk par jakās

⁸⁵ Ball, James, Milmo, Dan, Ferguson, Ben. *Half of UK's young black males are unemployed*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/society/2012/mar/09/half-uk-young-black-men-unemployed> [skatīts 2014, 11.nov.].

ar kapucēm staigājošiem nekārtību cēlājiem” (*that we are no more than hoody wearing troublemakers*⁸⁶).

Šī atbilde ir vēl viens atgādinājums par aizspriedumiem, kādi valda pret afrikāņu izcelsmes britu jauniešiem Lielbritānijā. Tajā jūtams aizvainojums, kas raksturīgs sāpīgā rasu problēmu jautājumu risināšanā. Lai gan sākotnēji šķiet, ka autora mērķis ir aizstāvēt melnādainos jauniešus vai atspēkot sabiedrībā valdošos stereotipus, dzejoļa beigās autors aicina nodalīt individu no šķietami viennozīmīgo stereotipu gūzmas:

„mūsu identitāte top no taviem māņiem.

Bet es esmu es. Viens cilvēks. Esmu brīvs no tavu domu sārņiem⁸⁷”.

(our identity is formed by what you think you see. But I am me. One person. I am free).
Suprīms, gluži tāpat kā Makniša un Rodžersa aicina Lielbritānijas sabiedrību domāt, izvērtēt stereotipus un atmet nevajadzīgos aizspriedumus.

Dzejolis „Melnais” paralēli galvenajam tajā apskatītajam tematam, uz rasu atšķirībām valdošajiem stereotipiem, paralēli pieskaras arī citām Lielbritānijas sabiedrībā valdošām problēmām, kas saistītas ar mūsdienu urbānās vides straujo attīstību, tādām kā sabiedrības dalījums, izglītības problēmas un sociālās audzināšanas trūkums britu sabiedrībā.

⁸⁶ skatīt 7. pielikumu

⁸⁷ skatīt 7. pielikumu

4. URBĀNĀ VIDE LIELBRITĀNIJĀ *SPOKEN WORD* MĀKSLINIEKU DZEJOĻOS

Mūsdienu sabiedrību un vidi nenoliedzami ietekmē viena no nozīmīgākajām 20. un 21. gadsimta parādībām – urbanizācija. Tās rezultātā pilsēta iegūst aizvien lielāku lomu izglītībā, rūpniecībā un citās sfērās. Mūsdienu lielās metropoles, tādas kā Ņujorka, Parīze un Londona pulcina ārkārtīgi daudzveidīgu cilvēku kopumu, kas pārstāv ne tikai dažādas nācijas un konfesijas, bet arī atšķirīgus uzskatus un dzīves skatījumus. Dažādība, protams, spēj atklāt jaunas iespējas un pieredzi, bet tā nes sev līdzī arī negatīvus faktoros. Interesu sadursme, lielam cilvēku skaitam dzīvojot vienuviet, ir neizbēgama.

Lielbritānijā 79.6 % iedzīvotāju par savu dzīvesvietu ir izvēlējušies pilsētu⁸⁸. No desmit Apvienotās Karalistes iedzīvotāju deviņi dzīvo pilsētās un trīs no tiem kādā no šīs valsts lielāko metropoļu apvidiem. Populārākā no tām Londonas metropole – visplašākā Lielbritānijas osta, valsts industriālais un politiskais centrs – ir arī lielākā Eiropas Savienības pilsēta. Pēdējā tautas skaitīšana Londonā notika 2011. gadā. Saskaņā ar tajā iegūtajiem datiem Londonā dzīvo 8.173.941 cilvēks⁸⁹. Pēc BBC publicētajiem datiem 44 % no tiem pārstāv rasu un etniskās minoritātes⁹⁰.

Lielais iedzīvotāju skaits un nepārtrauktais jaunu cilvēku pieplūdums pilsētvidē rada gan vairākas nozīmīgas sociālās problēmas, piemēram, darbavietu trūkums, noziedzības līmeņa un nabadzības pieaugums, gan arī veicina vides problēmu attīstību. Gaisa piesārņojums un līdz ar to atsevišķu slimību izplatība ir viena no mūsdienu metropoļu radītajām blaknēm.

Kā labie un vērtīgie urbanizācijas ieguvumi jāatzīmē plašā infrastruktūru un publiskā sektora kā veselības aprūpes, izglītības sistēmas attīstība. Arī tādas nozares kā tehnoloģijas un komunikācijas savu augsto attīstības līmeni daļēji ieguvušas pateicoties urbanizācijas procesam. Cilvēku resursu nozīmības dēļ skolu un universitāšu izglītības iespējas lielpilsētās nepārtraukti paplašinās.

⁸⁸ Intex Mundi. *United Kingdom Urbanization*. Pieejams: http://www.indexmundi.com/united_kingdom/urbanization.html [skatīts 2015, 24.febr.]

⁸⁹ World Population Review. *London Population 2014*. Pieejams: <http://worldpopulationreview.com/world-cities/london-population/> [skatīts 2015, 24.febr.]

⁹⁰ BBC News. *London's Population hits 8.6m record high*. Pieejams: <http://www.bbc.com/news/uk-england-london-31082941> [skatīts 2015, 3.febr.]

Gluži tāpat kā pats urbanizācijas process, arī imigrantu pieplūdums metropolēm tiek lielākoties vērtēts pretrunīgi. Dažkārt sabiedrība un mediji izvēlas akcentēt negatīvos, bet dažkārt, gluži pretēji, pozitīvos imigrācijas faktorus. Lielbritānijā šis jautājums kļuvis īpaši aktuāls pēdējo divdesmit gadu laikā, īpaši pēc Eiropas Savienības paplašināšanās 2004. gadā. Valsts izvēlēti eksperti 2014. gadā veiktā pētījumā izcēla nozīmīgos finansiālos ieguvumus Lielbritānijas valsts kasē, ko radījis tieši imigrācijas pieaugums⁹¹. Urbanizācijas procesa pamatā ir tieši jaunu darbavietu izveidošana un nodrošināšana, tamdēļ imigrantu pieplūdums metropolēm ir neizbēgams blakusefekts šajā procesā.

Šajā nodaļā aplūkotas vairākas ar urbanizāciju saistītas problēmas un tās ietekme ne tikai uz Londonas, bet arī uz visu britu sabiedrību. Liela nozīme pievērsta urbanizācijas procesa izraisītajām sociālajām problēmām – pieaugošajam noziedzības līmenis, pastiprinātam sociālo šķiru dalījumam, nabadzības pieaugumam un citām.

4.1. Mūsdienu Londona un tās dalījums

Tieši Londona ir viena no Eiropas un visas pasaules lielajām metropolēm. Londonas ietekme pasaulē un Lielbritānijā nav izmērāma, šī pilsēta vienmēr piepildīta tūristu, tās iedzīvotāju skaits pārsniedz 8 miljonus. Nenoliedzama ir arī šīs pilsētas nozīmība izglītības, kultūras un finanšu jomā.

Mūsdienu Londonas iedzīvotāji saskaras ar dažādām urbanizācijas procesa radītām problēmām un tās savos *Spoken Word* dzejoļos atspoguļojuši vairāki dzejnieki. Dzejnieka Džordža dzejolis „Mana pilsēta” vairākos avotos un atsauksmēs nodēvēts par odu Londonai⁹². Mākslinieks Londonā dzīvo jau kopš bērnības⁹³ un atklāti apraksta Londonu, tās sabiedrību un vidi.

⁹¹ Mason, Rowena. *Immigration benefits UK economy, say Treasury independent advisors*. The Guardian. Pieejams <http://www.theguardian.com/uk-news/2014/jan/14/immigration-beneficial-uk-economy-treasury-independent-advisers> [skatīts 2015, 12.jan.].

⁹² Mohammed, Sameer. *NEW MUSIC: Bodhi vs George The Poet – My City*. Radio Club Foot. Pieejams: <http://www.radioclubfoot.com/2014/06/new-music-bodhi-vs-george-poet-my-city.html> [skatīts 2015, 14.febr.].

⁹³ Devon, Natasha. *Interview George the Poet*. Lime: the essential guide to cultural London. Pieejams: http://www.thisislime.net/interviews/books/George_the_Poet [skatīts 2014, 6.jūn.].

Dzejoļa moto un visbiežāk atkārtotais teikums „manai pilsētai ir daudz seju” (*my city has a lot of faces*⁹⁴) tiek izmantots jau kā dzejoļa sākumfrāze. Šis teikums vairākkārt izmantots, aktualizējot sabiedrības problēmas Londonas sabiedrībā un ar tām saistītās pretrunas, kuras cenšas atklāt Dzejnieks Džordžs.

Pirmā no tām ir pieaugošais nabadzības līmenis. Dzejnieks Londonu nodēvē par „izsalkušo pilsētu” (*hungry town*) un atklāj, ka daudzi tās iedzīvotāji „spēj pastāstīt, ko nozīmē zaudēt ticību” (*can tell you what a ‘loss of faith’ is*). 2013. gadā veiktā pētījumā atklāts, ka 28 procenti no Londonas iedzīvotājiem dzīvo nabadzībā⁹⁵, diemžēl šajā skaitā ietilpst arī bērni. Autors apstiprina, ka liela daļa Londonas iedzīvotāju dzīvo nabadzībā sakot:

„Manas pilsētas sejas dažādās

Var tikt atrastas vietās aizmirstās”

(*my city has a lot of faces, some can be found in forgotten places*⁹⁶).

Dzejoļa turpinājumā mākslinieks nosauc galveno Londonas sabiedrības problēmu: tā „slimo ar slimību, ko sauc par pretrunām” (*this disease called inconsistency*). Autors skaidri apzinās Londonas nozīmību un ietekmi pasaulē un atzīmē, ka Londona „nepārtraukti atrodas vēstures krustcelēs” (*constantly standing on the brink of history*). Tās iedzīvotāju skaits ar katru gadu pieaug, veidojas jauni uzņēmumi un arvien jauni cilvēki ierodas, lai piepildītu sapņus, kurus savā dzīves vietā nebūtu iespējams realizēt.

Londonas „daudzo seju” tēlojumu mākslinieks turpina, minot tās, kuras pieder Lielajam Benam (*Big Ben*), vienam no pazīstamākajiem Londonas simboliem pasaulē, lielajiem uzņēmumiem (*big business*) un lielajam brālim (*Big Brother*). Šajā dzejoļa daļā autors akcentē vairākas vārda „sejas” (*faces*) nozīmes angļu valodā – gan pulksteņa ciparnīca, gan visiem pazīstams zīmols, kas asociējas ar Londonu. Lielā brāļa koncepta aizsākumi meklējami slavenā britu rakstnieka Džordža Orvela romānā „1984”, kurā „lielais brālis” (*Big Brother*) apzīmē valsti vai organizāciju, kas cenšas panākt pilnīgu kontroli pār sabiedrību, pārvaldot visas sabiedriskās un individuālās dzīves

⁹⁴ skatīt 8. pielikumu

⁹⁵ *More than a quarter of Londoners ‘in poverty’*. BBC News. Pieejams: <http://www.bbc.com/news/uk-england-london-24517391> [skatīts 2014, 30.jūn.].

⁹⁶ skatīt 8.pielikumu

sfēras⁹⁷. Autors aprakstot Londonu vairākkārt izmanto īpašības vārdu „liels”. Tieši lielie uzņēmumi un to vadība ir patiesie noteicēji pār sabiedrību un tajā valdošajām tendencēm. Bizness un peļņa mūsdienās veicina visu pārējo dzīves sfēru attīstību – izglītības, medicīnas, kultūras un citu. Nauda ir pamats darbaspēka, kā arī investoru piesaistei.

Nākamajās rindkopās Dzejnieks Džordžs atklāj, kādas ir biznesa un līdz ar to arī urbānās vides attīstības negatīvās sekas Londonas sabiedrībā un vidē. Kā galveno autors min sociālo spriedzi sabiedrībā, kas liek Londonai „nīkuļot” (*under social tension you can see London languishes*). Londonā sarunājas vismaz 300 valodās, bezdibenis starp rasēm un sabiedrības slāņiem nepārtraukti turpina palielināties. Autors pat savā ziņā apbrīno šo lielo dažādību, kas valda Londonas sabiedrībā, viņš uzsver, ka Londona „pārkāpj visas robežas” (*surpasses all the borders*), nemitīgi paplašinās un piesaista aizvien jaunas cilvēku masas no dažādām pasaules vietām.

Nevienlīdzība sabiedrības slāņos izraisa alkas pēc bagātības un nemitīgu tiekšanos pēc lielākiem ienākumiem, varas un ietekmes. Dzejnieks ironizē par Londonas iedzīvotāju tieksmi kārot aizvien lielāku bagātības un pārticības līmeni. Autors klausītājiem ironiski jautā:

„ja tu satiec bagātu vīru, pielien viņa meitām...

vai dēliem. Dzīvē ir jāgūst bauda

Un kurš no mums negribētu visu viņa naudu?”

(*If you meet a rich man, ass – kiss all his daughters... Or sons. We all live once and who among us wouldn't want all of his funds?*⁹⁸). Naudas un varaskāre ir viens no izplatītākajiem cilvēku netikumiem, gluži tāpat kā vaimanāšana un gaušanās par dzīves sagādātajām grūtībām un netaisnībām. Arī šo netikumu Dzejnieks Džordžs piedēvē lielākajai daļai Londonas iedzīvotāju, atklājot, ka „dažkārt londoniešiem pietiek laika tikai lai gaustos un žēlotos” (*Londoners from time to time only got time to grind and whine*).

⁹⁷ Perez, Rolando. *Big Brother is watching you: the Predictions of George Orwell*. Green left weekly. Pieejams: <https://www.greenleft.org.au/node/29460> [skatīts 2015,5.mar.].

⁹⁸ skatīt 8. pielikumu

Dzejoļa turpinājumā autors stāsta par vēl kādu Londonas sabiedrības ēnas pusi – pieaugošo noziedzības līmeni. Lai gan pats dzejnieks Londonu nosauc par ārēji elegantu pilsētu, viņš arī atklāj, ka liela daļa šīs pilsētas slīgst noziedzībā. Dzejnieks Džordžs apraksta pats savu personisko pieredzi un atklāj, ka pats uzaudzis nežēlīgu noziegumu pārņemtā rajonā. Viņš stāsta, ka uzaudzis starp „akmeņiem, netīrumiem, šļircēm un ar tām saistīto ātri gaistošo spozmi” (*the rocks, the grime, the hype and shine*).

Dzejnieks norāda uz Londonas dalījumu rajonos, to nesaskaņas nosaucot par „pasta indeksu kariem” (*postcode wars*). Pasta indeksi Londonā sākas ar saīsinātu Londonas rajona nosaukumu, piemēram, SE (*South East*) un NE (*North East*)⁹⁹. Atsevišķos rajonos, pilsētas nomalēs kopā dzīvo vienādu rasu, konfesiju, kā arī sociālā slāņa pārstāvji, tādējādi tikai palielinot spriedzi starp atšķirīgi domājošajiem rajoniem un kopienām. Nabadzība un nespēja nodrošināt savu ģimeni rada spriedzi ne tikai dažādu grupējumu starpā, bet arī atspoguļojas dažādos NIHR biomedikālo pētījumu centra (*NIHR Biomedical Research*) veiktajos pētījumos. 2007. izpētīts, ka garīgās veselības problēmas dienvidaustrumu Londonā divreiz pārsniedz vidējo valsts rādītāju¹⁰⁰.

Kā vēl vienu piemēru autors min austrumu Londonu (*East London*), kurā arī atrodams paradokss, šī pilsētas daļa ir pieredzējusi ekonomikas uzplaukumu, bet daļa no tās tik un tā dzīvo nabadzībā. Kā min dzejnieks: „ir atšķirība starp vietu pirmajā rindā un tiem, kas skatās no malas” (*there's a difference between having a front row seat and watching from the sidelines*). Urbanizācijas attīstības procesā iegūtie līdzekļi pieejami tikai bagātākajai sabiedrības daļai.

To uzsver arī Dzejnieks Džordžs, atsaucoties uz Londonas transporta sistēmas izveidoto daudzfunkcionālo norēķinu karti *Oyster* (burtiskais tulkojums „austere”), kuru var lietot Londonā un Apvienotajā Karalistē¹⁰¹. Mākslinieks modernizējis jau 16. gadsimtā radušos izteicienu *the world is your Oyster*, ko latviešu valodā varētu tulkot

⁹⁹ *London Postcodes List*. Pieejams: <http://www.milesfaster.co.uk/london-postcodes-list.htm> [skatīts 2015, 19.febr.]

¹⁰⁰ South London and Maudsley. *Mental health problems in south east London twice as high as national average*. Pieejams: <http://www.slam.nhs.uk/our-research/highlights/mental-health-problems-in-south-east-london-twice-as-high-as-national-average> [skatīts 2015, 14.jan.]

¹⁰¹ Transport for London. *What is Oyster?* Pieejams: <http://www.tfl.gov.uk/fares-and-payments/oyster/what-is-oyster> [skatīts 2015, 13.jan.]

kā „visa pasaule ir tev kabatā”, sasaistot to ar mūsdienu reālijām, norēķinu karti *Oyster*. Dzejnieks Džordžs, šo frāzi izmanto runājot par lielo naudas nozīmību londoniešu dzīvēs, proti, „visa pasaule ir tev kabatā, ja vien tu spēj to atļauties” (*the world is your Oyster as long as you can afford it*).

Dzejoļa pēdējā daļā mākslinieks atklāti nosauc savas valsts nodokļu sistēmu par netaisnīgu un vēlreiz atzīmē milzīgo paradoksu – lai gan Londona ir ārkārtīgi bagāta, tajā valda augsts nabadzības līmenis. Liela bagātība šajā pilsētā mijas ar lielu nabadzību; bagātie vairo savu bagātību, bet nabagie slīgts aizvien lielākā nabadzībā. Autors pauž savu neizpratni un skumjas, vēstot, ka viņš redz „dažādu krāsu rokas izstieptas, lūdzot pēc vēl” (*I see different coloured hands outstretched for more*). Svarīgi piebilst, ka tās nav tikai nabago rokas, bet gan visu Londonas iedzīvotāju rokas, jo ikkatrs vēlas iegūt vairāk.

Nobeigumā autors aicina cilvēkus apmeklēt Londonu un ieraudzīt tās dažādās sejas, arī tās, kuras paver ne tik iepriecinošus un tūristiem ierastus skatus. Dzejnieks Džordžs rosina aptvert patieso Londonu, ne tikai tūrisma brošūrās ietverto informāciju. Londonā, kā jau visās lielpilsētās, spožums mijas ar postu, bagātība ar nabadzību. Cilvēki tiek aicināti apmeklēt Londonu vai tajā dzīvot tikai tad, ja „spējat pieņemt gan pilsētas skaistumu, gan raupjumu” (*if you can take the rough with the smooth then it's on*).

Dzejnieks Džordžs dzejolī „Mana pilsēta” apraksta lielākās Londonas urbānās vides problēmas. Nevienā metropolē nav iespējams izbēgt no sabiedrības noslāņošanās un atsevišķu līdzīgu domājošu grupējumu veidošanās; Dzejnieks Džordžs atklāj, ka šīs parādības sabiedrībā noved pie noziedzības pieauguma un aizvien krasāka sabiedrības dalījuma.

Vēl viens *Spoken Word* kustības dzejnieks *DEAN ATTA* izvēlēties cita veida dzejoli Londonas sabiedrības dalījuma akcentēšanai. Viņa dzejolis „Pilsētas atslēga” (*Key to the city*) veidots stāsta formā, notikumi aprakstīti secīgi un dramatiski. Dzejnieks izvēlēties aprakstīt divu, no nelabvēlīgām ģimenēm nākušu, jauniešu likteni Londonā, kuru dzīves ceļi vairāk kārt krustojas. Šajā dzejolī autors aktualizē nabadzības un nelabvēlīgu dzīves apstākļu ietekmi uz jauniešu liktenīgajām nākotnes izvēlēm. Zemāko sabiedrības slāņu bērni vardarbības, vecāku nolaidības un izglītības trūkuma dēļ nereti pievēršas noziedzībai un atkarībām.

Stāsta galvenais varonis Džons Londonā ir ieradies no kādas citas, nekonkretizētas Lielbritānijas pilsētas. Viņš ir nestrādājošs bezpajumtnieks, „aizbēdzis no nelabvēlīgas ģimenes” (*run away from a broken home*). Londonā viņš ieradies, lai atrastu savu bērnunama draudzeni un mīlestību Melisu. Meitene tikusi pieņemta kādā audžu ģimenē un diemžēl Džonam nav izdevies uzzināt viņas atrašanās vietu vai saņemt atbildes uz viņai adresētajām vēstulēm. Vienīgais, ko jaunais vīrietis zina ir viņas atrašanās vieta – Londona. Džons dodas meiteni meklēt, bet diemžēl nespēj atrast nedz Melisas atrašanās vietu, nedz dzīvesvietu pats sev, „kaislība un nepārdomātie lēmumi pārvērtās skumjās un nožēlā pavadītos mēnešos” (*his passion and hasty decisions turned into months of regret and sorrow*¹⁰²), visbeidzot viņš iepazīstas ar „ielu aptiekāriem” (*Street pharmacists*) un kļūst atkarīgs no apreibinošo vielu lietošanas.

Pēc Džona situācijas apraksta *DEAN ATTA* stāstā iesaista pats sevi, aprakstot dialogu, kurš viņam ar Džonu bijis autobusa pieturā pirms vairākām dienām:

„Viņš teica: „Iedod man naudu!” un es atteicos,

es zinu, ka tā tiks tērēta sliktos nolūkos”

(*he said give me some money and I said no, I said I know where that money gonna go*¹⁰³). Dialoga turpinājumā autors piedāvā samaksāt par Džona pusdienām un izvairās dot naudu lūdzējam, bet Džons katru reizi uzsver, ka vēlas tikai naudu, nevis mākslinieka piedāvāto ēdienu. Autors atsakās to darīt un dialogs beidzas, bet dzejnieks to nespēj aizmirst arī pēc vairākām dienām. Viņš atzīst, ka jūtas „mazliet nokaunējies un vainīgs, bet galvenokārt veiksmīgs” (*I felt a bit ashamed and a little guilty but mostly I felt lucky*).

Par veiksmi autors sauc viņa izvēlēto domāšanas veidu. Viņš atklāj, ka „cilvēki, kas iesaistās šaubīgos darījumos, ir ieslēgti pilsētas domāšanas veidā” (*people on a hustle locked in a city mindset*). Dzejnieks uzskaita dažādas šī specifiskā domāšanas veida sekas un izpausmes – biznesmeņu vēlmi palielināt ienākumus par jebkuru cenu, sieviešu lēmumus naudas pelnīšanas nolūkos atkailināties un bērnus, kuri tiek audzināti

¹⁰² skatīt 9 pielikumu

¹⁰³ skatīt 9. pielikumu

uz ielām un katru dienu saskaras ar vardarbību vai noziedzību. Tiek uzskaitītas dažādas negatīvās lomas, ko ielu kultūra spēlē šādu bērnu dzīvēs:

„Bērni tiek skoloti uz ielām, izmantoti uz ielām,
apvainoti uz ielām, maldināti uz ielām”

(*kids getting schooled by the streets, used by the streets, abused by the streets, confused by the streets*¹⁰⁴).

Londonā izveidotās organizācijas *Kids Company* vadītāja Kamilla Batmanhelja (*Camila Batmanghelidjh*) jau 2012. gadā atzina, ka „pēdējo desmit gadu laikā šīs organizācijas pabaroto badā dzīvojošo bērnu skaits Londonā ir palielinājies piecas reizes”¹⁰⁵. Bezdarba līmenis un augstie pārtikas un dzīves izdevumi ir noveduši pie dramatiskas situācijas uz Londonas ielām. Kāda cita Londonā veidota nevalstiskā organizācija *Nightstop*, kura nodarbojas ar bezpajumtnieku izmitināšanu brīvprātīgo mājās, pagājušā gada septembrī atklāja, ka pieprasījums pēc viņu pakalpojumiem trīskāršojies¹⁰⁶.

„Pilsētas atslēga” stāsta tieši par nabadzību pieredzējušiem cilvēkiem. Autors neattaisno vardarbību, bet izrāda sapratni pret dažādām cilvēku izvēlēm, jo

„šai pilsētā mēdz būt vientuļi, tādēļ jaunie turas bandās

šai pilsētā mēdz būt bīstami, tādēļ daudzi nēsā līdzi stangas”

(*this city can be lonely that's why youths roll with crews and this city can be dangerous that's why many carry tools*¹⁰⁷). Dzejnieks stāsta, ka lielākoties jauni cilvēki, kas nonākuši uz ielas, tikai meklē atbalstu un drošību, bet to neiegūstot nolemj pievērsties noziedzībai vai narkotiku lietošanai, jo neredz citu izeju no nabadzības un sabiedrības noraidījuma. Arī dzejoļa galvenais varonis Džons izmisuma un atkarības dzīts nolemj

¹⁰⁴ skatīt 9. pielikumu

¹⁰⁵ Cohen, David. *In 2012, thousands of children are starving on the streets of London*. London Evening Standard. Pieejams: <http://www.standard.co.uk/news/dispossessed/in-2012-thousands-of-children-are-starving-on-the-streets-of-london-7621114.html> [skatīts: 2014,23.nov.].

¹⁰⁶ Tickle, Louise. *London Youth Homelessness charity struggles to cope with growing demand*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/housing-network/2014/sep/30/youth-homelessness-charity-nightstop-demand> [skatīts 2014,11.nov.].

¹⁰⁷ skatīt 9. pielikumu

pastrādāt noziegumu – naktī no mugurpuses aplaupīt garāmgājēju, piedraudot upurim ar nazi.

Diemžēl Džona izvēlētais upuris, izdzirdējis draudus, cenšas pagriezties un ielūkoties viņam sejā, un nazis netīšām pārgriež meitenei rīkli. Džons aplaupa upuri, iegādājas narkotikas:

„un visu aizmirst momentā

kamēr viņa zudusī Melisa noasiņo sānielā”

(and forgot the whole day while his lost love Melissa lay bleeding in an allyway¹⁰⁸). Dramatiskā kārtā Džons neapzināti nonāvē savu vienīgo, tik ilgi meklēto draugu. Viņš pats nogalina vienīgo, kam viņa dzīvē bija kaut kāda nozīme un kas spēja tai piešķirt jēgu.

Pats dzejnieks par dzejoļa mērķi nosauc vēlmi ilustrēt problēmas, ar kurām saskaras uz ielām nonākušie londonieši; cilvēki bez ģimenēm, ienākumiem, mīlestības un cerībām¹⁰⁹. Zemākais sabiedrības slānis nonāk grūtu izvēļu priekšā un diemžēl daudzu jaunu cilvēku izglītības un darba iespējas ir ierobežotas. Daļa uz ielām nonākušo cilvēku pievēršas noziedzībai vai apreibinošo vielu lietošanai, cieš no sabiedrības nosodījuma un saskaras ar grūtībām cenšoties uzlabot savu stāvokli sabiedrībā.

Sabiedrības dalījuma Londonā rodami vairāki cēloņi – lielā ienākumu starpība starp sabiedrības locekļiem, nepārtrauktais nabadzības pieaugums, trūkumi valsts nodokļu sistēmā un citas urbanizācijas izraisītās sekas. Nākamajā apakšnodaļā aplūkoti dzejoļi, kuros atklātas urbānās vides radītās sadzīves problēmas Londonā un Lielbritānijā.

¹⁰⁸ skatīt 9. pielikumu

¹⁰⁹ Egere-Cooper, Matilda. *Metropolitans: Dean Atta, poet and playwright*. The Cultural Expose. Pieejams: <http://www.theculturalexpose.co.uk/special-features/metropolitans/metropolitans-dean-atta-poet-and-playwright/> [skatīts 2014,19.feb.].

4.2. Sadzīves problēmas urbānajā vidē Lielbritānijā

Urbānās vides attīstība veicina lielu iedzīvotāju skaita pieaugumu pilsētās, kas savukārt palielina pieprasījumu pēc precēm un pakalpojumiem, kā arī rosina celt jaunas ēkas. Iespējams, lielpilsētu vidē populārākais dzīvojamās telpas veids ir īres nami un daudzdzīvokļu mājas. Tās iekonomē daudz vietas un ļauj pēc iespējas lielākam cilvēku daudzumam dzīvot vienkopus.

Īrētās dzīves telpas pieaugošās izmaksas ir viena no lielākajām sadzīviska rakstura problēmām gan Londonā, gan visā Lielbritānijā. Pēdējo astoņu gadu laikā par 140 procentiem palielinājies Lielbritānijas iedzīvotāju skaits, kas uzņemas parādsaistības, lai apmaksātu dzīvesvietu.¹¹⁰ Kā galvenie dzīvokļu īres cenu pieaugšanas iemesli laikrakstā *The Guardian* tiek minēti augstā inflācija un zemie iedzīvotāju ienākumi.

Šai problēmai savā dzejolī „Izīrētāji” (*Landlords*) pievēršas britu *Spoken Word* dzejniece Dīna Rodžersa. Autore apraksta problēmas ar kādām jāsaskaras katram jauniešim, kurš vēlas izīrēt dzīvokli Londonā un lūdz izīrētājiem kļūt cilvēcīgākiem pret viņu dzīvokļu iemītniekiem.

Dzejoļā sākumā Rodžersa uzdod vienkāršu un retorisku jautājumu visiem mājokļu izīrētājiem: „Izīrētāj, cik mūsdienās vidēji pelna 24 gadus vecs jauniešis?” (*landlord, what is the average 24-year-old earn nowadays?*). Parasti šāda vecuma cilvēka diena sākas ļoti agri, beidzas vēlu. Jaunieši studē, strādā vai dara abus vienlaikus. Dzejniece izsaka sašutumu par izīrētāju vēlmi no jauniešiem pieprasīt arvien augstāku īres maksu. Kā vēsta britu laikraksts *The Telegraph* daļa izīrētāju nolēmuši turpināt celt īres maksas arī 2015. gadā¹¹¹.

Rodžersa visu jauno Londonas īrnieku vārdā dzejolī lūdz izīrētāju palīdzību un sapratni, lūdz iespēju „paaugstināt mūsu standartus, mūsu ambīcijas, mūsu cerības mūsu nākotnes” (*rise our standards, our ambition, our hopes, our futures*). Autore

¹¹⁰ Osborne, Hilary. *Serious debt cases rise as families struggle with household bills*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/money/2014/jun/10/serious-debt-cases-household-bills> [skatīts: 2015,22.feb.].

¹¹¹ Christie, Sophie. *One in four landlords line up rent rises of more than 3pc for 2015*. The Telegraph. Pieejams: <http://www.telegraph.co.uk/finance/personalfinance/household-bills/11312094/One-in-four-buy-to-let-landlords-to-raise-rents-by-more-than-3pc-next-year.html> [skatīts 2015,11.jan.].

rosina namu īpašniekus palīdzēt jauniem cilvēkiem veidot dzīvi, sniedzot viņiem vairāk iespēju izglītībai un attīstībai. Dzejniece aicina: „Londonas izīrētāji, palīdziet mums uzsākt dzīvi!” (*help us start our lives London landlords*).

Autore salīdzina jauniešus ar kaķiem un lūdz tiem tik ļoti vajadzīgo brīvību no nepārtrauktas māju īpašnieku uzraudzības. Viņa arī uzsver, ka gan kaķiem, gan cilvēkiem laimīgai dzīvei nepieciešams, lai „trauks būtu pilns, kad mēs atgriezamies, jo mēs varam atļauties piepildīt savu ledusskapi” (*the bowl will be filled when we return because we can afford to fill the fridge*).

Rodžersa dzejolī apraksta ideālā izīrētāja īpašības – privātumu respektējošs, jauks, godīgs, saprātīgs, mīļš (*private, lovely, honest, reasonable, sweet*). Autore lūdz atrast šādu izīrētāju; kādu, kurš vienmēr ievērotu privātās telpas robežas un nekad iepriekš nebrīdinājis neapmeklētu dzīvokli bez īrnieka klātbūtnes, kādu

„kurš uzticas ļaudīm, ka samaksās

nevis draud tos atstāt samazgās”

(*landlord who trust his tenants to pay, not threaten to take the roof away*¹¹²), kādu, kurš kaut reizi uz nedēļu samazinās dzīvokļa maksu. Lai gan šķiet, ka autores vēlmes un lūgums ir utopisks, tomēr viņa tikai aicina izīrētājus kļūt cilvēcīgākiem un cītīgāk izvērtēt jaunu cilvēku ienākumus un spēju maksāt.

Uz lielāka sapratni un sadarbību dažādu paaudžu un sabiedrības slāņu starpā aicina arī *Spoken Word* dzejnieks Džeimss Masija (*James Massiah*) dzejolī „Brikstonas ciems” (*Brixton village*). Šajā dzejolī autors apraksta sadzīviskas un sociālas problēmas, ar kādām saskaras Lielbritānijas iedzīvotāji. Masija dzejolī stāsta par divām urbanizācijas rezultātā izveidotām Londonas piepilsētām – Brikstonu (*Brixton*) un Hokniju (*Hackney*). Pēdējo gadu laikā šajā piepilsētā aktualizējusies ģentifikācija, process, kura laikā noteiktā apdzīvotā vietā vidējā sabiedrības slāņa pārstāvji savā īpašumā pārņem tradicionāli strādnieku slānim piederošos īpašumus, tādējādi mainot šī apgabala vidi¹¹³. Privātipašumiem pārejot citu īpašnieku rokās īpašuma cenas tiek

¹¹² skatīt 10.pielikumu

¹¹³ Farlex. The Free Dictionary. *Gentrification*. Pieejams: <http://www.thefreedictionary.com/gentrification> [skatīts 2015,21.jan.].

celtas un lielai daļai tur pirms tam dzīvojušo īrnieku naudas, lai paliktu savā dzīves vietā nepietiek.

Jaunie īpašnieku namos tiek ierīkoti līdz šim tikai galvaspilsētas videi raksturīgi dažādi ātrās ēdināšanas restorāni, atvērti jauni veikali, kā arī izveidotas tiem piemērotas transporta līnijas. Visi šie jaunie vides faktori atkal palielina dzīvojamās platības vērtību. Austrumu Londonā (*East London*), pēc Austrumu Londonas satiksmes līnijas (*East London lines*) izveidošanas dzīvokļu īres cenas cēlušās par 50 procentiem¹¹⁴. Šajos īpašumos pastāvošie uzņēmumi un restorāni, kuri nespēj samaksāt jaunās, paaugstinātās cenas, tiek likvidēti. Daudzviet vietējo kopienu iemīļoti vai pat to veidoti restorāni tiek slēgti un aizvietoti ar „stilīgiem un dārgiem veikalēm un restorāniem”¹¹⁵.

Džeims Masija savu dzejoli uzsāk ar aicinājumu apskatīt viņa dzīves vietu, Brikstonas ciemu, aprakstot uz ielas sastaptos cilvēkus – riteņbraucējus, policistus, gājējus, kā arī narkotiku lietotājus. Autors stāsta par pilsētā atrodamajiem poļu, turku un afro-karībiešu veikalēm un restorāniem un ierosina, ka, iespējams, jau pēc nedēļas, tie var tikt pārdoti „kādam lielam veikalu ķēdei vai buržuju kafejnīcai” (*given away to a big chain or a bourgeois coffe place*¹¹⁶). Šīs pilsētas daļas iedzīvotāji labi apzinās tiem draudošās urbānās vides attīstības pārmaiņas – ne komercietelpu, ne dzīvojamo telpu īrnieki nevar justies droši tuvākajos gados iespējamo pārmaiņu dēļ.

Autors apraksta arī dažādos sabiedrības viedokļus saistībā ar iespējamajām pārmaiņām viņu vidē. Daži uzskata, ka imigrantu veikali jau sākotnēji Lielbritānijas sabiedrībai nav vajadzīgi, citi „jūt nepatiku pret mainīgo vidi” (*detest the transforming scene*). Vēl viena daļa sabiedrības vēlas, lai vidusšķiras imigranti piespiedu kārtā atgrieztos dzimtenē.

Pats dzejnieks atzīst, ka ir priecīgs dzīvot vietā, kurā valda dažādība. Viņaprāt, lielākā sabiedrības „problēma slēpjas tajā sabiedrības daļā, kura atbalsta aizspriedumu pilno viedokli” (*the problem lies on the other side of divine upholding the prejudices views*). Aizspriedumus, kas valda sabiedrības viduslānī. Šīs sabiedrības daļas uzņēmēji

¹¹⁴ Huchinson, Matt. *Gentrification: the Curse of the Renting Classes*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/matt-hutchinson/gentrification-curse-of-renters_b_3743913.html [skatīts 2014, 16.okt.].

¹¹⁵ Rayner, Jay. *Gentrification is ripping the heart out of communities*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/uk-news/2015/mar/29/jay-rayner-london-chinatown-restaurants-gentrification> [skatīts 2015, 29.apr.].

¹¹⁶ skatīt 11.pielikumu

un jauno namu īpašnieki savas iespējas saista tikai ar modernajai Londonai stereotipiski atbilstošajām ēkām, restorāniem un cenām.

Dzejoļa beigās autors uzdod retorisku, bet svarīgu jautājumu: „vai ir iespējama dažādu rasu un sabiedrības slāņi sajaukšanās?” (*whether or not different races and classes can mix*). Masija uzskata, ka viņa aprakstītā Londonas piepilsēta un citas tai līdzīgās vietas ir piemēri, lai atbilde uz šo jautājumu būtu pozitīva. Autors aicina atmest pieņemtos dzimuma, rasu un atsevišķu sabiedrības slāņu stereotipus un nebaidīties no rasu un sabiedrības slāņu sajaukšanās.

Abi izvēlētie autori apraksta sadzīviska rakstura urbānās vides izraisītās problēmas Lielbritānijā. Nemitīgais cilvēku pieaugums, inflācijas un nabadzības pieaugums rada sociālu spriedzi, kas veidojas atsevišķu sabiedrības slāņu un rasu starpā. Inflācija un zemais ienākumu līmenis rada problēmas iegādāties vai uzturēt dzīves vietu. Urbānās vides paplašināšanās noved pie Londonas piepilsētu izaugsmes un ģentrifikācijas. Problēmu cēloņi meklējami urbanizācija procesā un šobrīd tiem diemžēl nav atrasti piemēroti risinājumi. Tomēr katrai no problēmām sabiedrība meklē un turpinās meklēt citāda veida risinājumus – jaunu nevalstisko un labdarības organizāciju izveidē, likumu maiņā vai kā citādi.

Visi nodaļā izvēlētie dzejoļi balstīti uz dzejnieku personisko pieredzi un viņiem aktuālākajām problēmām. Mākslinieki savos dzejoļos uzrunā klausītājus un lasītājus, aicinot piedalīties problēmu risināšanā un nepalikt vienaldzīgiem. Lai vairāk uzsvērtu tēmas nozīmību un piesaistītu uzmanību, izvēlētas nozīmīgas frāzes, izmantotas vārdu spēles, uzskaitījumi un aliterācijas. Visu dzejnieku dzejoļos izmantoti dažādi slenga un žargonvārdi. Tas atspoguļo galvenās urbānās dzejas publikas – jauniešus – runas veidu.

NOBEIGUMS

Urbānā dzeja mūsdienu kultūras vidē kalpo kā savdabīgs sabiedrības izpausmes veids un tās pārstāvji darbojas dažādās jomās. Urbānās dzejas kustības *Spoken Word* pārstāvji lielu uzmanību pievērš jauniešu izglītošanai un iesaistīšanai mūsdienu literatūras veidošanā. Dzejnieki ar urbānās dzejas starpniecību pauž savu attieksmi pret sabiedrībā valdošajām problēmām un notikumiem. Urbānās dzejas kustība daudz aizguvusi no repa un hip-hopa kultūras, kuras pamatā arī ir svarīgākie urbānās dzejas nosacījumi – kontakts ar publisku, ritmisks dzejas izpildījums un aktuālu tēmu uzsvērums.

Spoken Word mākslinieki savā daiļradē lielākoties pievēršas tēmām, kas viņus skārušas personiski. Šīs kustības tēmu loks ir ārkārtīgi plašs – sākot no politiskiem dzejoļiem līdz mīlas lirikai. *Spoken Word* kustība Lielbritānijā ir ļoti nozīmīgs sabiedriskā viedokļa rupors. Šāda veida dzejoļiem raksturīga noteiktu mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izmantošana – aliterācijas, atkārtojumi, retoriski jautājumi un dažādu veidu atskaņas. Svarīgu vietu dzejolī ieņem arī autora personiskie pārdzīvojumi un atsauces uz aktuālām britu sabiedrības institūcijām vai kultūras parādībām.

Izvēlētie mākslinieki dzejoļus veido dažādi, bet lielākoties dzejnieki tieši uzrunā auditoriju, uzdod retoriskus jautājumus un dažkārt pat provocē publiku uz atbildes reakciju. *Spoken Word* dzejnieki meistarīgi izmanto valodu, vairāku veidu atskaņas, bieži maina vārdu uzsvarus, ietur pauzes, dažkārt savus dzejoļus papildina arī ar muzikālu pavadījumu. Lielākā daļa dzejoļu video sastāv no dzejnieka uzstāšanās sev pazīstamā vidē, kura tiek aprakstīta, piemēram, Dīna Rodžersa dzejoli par izīrētājiem izpilda vairāku Londonas māju dārzos.

Dzejoļa video izpildījumi ir viens no *Spoken Word* kustības popularitātes iemesliem. Šos video pārsūta, komentē, atsevišķos gadījumos arī remiksē ar citiem video vai mūziku. To saturs un mākslinieciskais noformējums atkarīgs no dzejnieku radošuma un tehnoloģiskajām iespējām. Atsevišķi dzejnieki izvēlas dažādas tehnikas. Svarīgu nozīmi video izveidē ieņem arī dzejoļa izvēlēta tēma un tās iespējamā vizualizēšana.

Lielu daļu savas daiļrades autori velta sabiedrībā valdošo problēmu izpētei un aktualizēšanai. Nozīmīgs skaits *Spoken Word* mākslinieku Lielbritānijā pievēršas

imigrācijas un rasu diskriminācijas problēmām, ko izraisījis pieaugošais imigrantu pieplūdums Lielbritānijai. Imigrantiem un ne eiropēdās rases pārstāvjiem Apvienotajā Karalistē nākas saskarties ar dažādām problēmām, tādām kā noraidoša, aizspriedumaina attieksme no līdzcilvēkiem un asimilācijas procesā zaudētā saikne ar savu izcelsmes valsti. *Spoken Word* mākslinieki savos dzejoļos aicina sabiedrību pievērst uzmanību imigrantu sniegtajiem ieguvumiem Lielbritānijai un izvērtēt savu attieksmi pret iebraucējiem un citu rasu pārstāvjiem. Rasu nevienlīdzību autori saista ar sabiedrības segregācijas problemātiku Lielbritānijā.

Atšķirības starp dažādu sabiedrības slāņu pārstāvjiem ir viena no urbanizācijas procesa sekām. *Spoken Word* dzejnieki velta dzejoļus vairākām urbanizācijas izraisītām problēmām – sabiedrības nevienlīdzībai, noziedzības pieaugumam, ģentrifikācijai, izglītības trūcumam un citiem jautājumiem. Viena no mūsdienu lielākajām metropolēm, Londona, ir spilgts piemērs urbanizācijas procesam. 40 % tās iedzīvotāju ir minoritāšu pārstāvji Lielbritānijā. Sabiedrībā valda liela spriedze nabadzības, noziedzības un lielo finansiālo atšķirību dēļ. *Spoken Word* dzejnieki, kuri nākuši no dažādām Lielbritānijas un Londonas vietām apraksta savas izjūtas un pieredzi saskaroties ar urbanizācijas radītajām problēmām.

Spoken Word mākslinieki dzejoļos izmanto ne tikai klasiskos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un literāri pareizu angļu valodu, bet arī slengu un žargonvārdus, tādējādi veidojot galvenajai šīs kustības publikai, jauniešiem, tuvu un saprotamu valodu. *Spoken Word* kustība padara dzeju sabiedrībai pieejamāku un sniedz tai jaunu, aktuālu izteiksmes formu.

KOPSAVILKUMS

Bakalaura darba mērķis bija izziņāt urbānās dzejas kustības *Spoken Word* vēsturi, noskaidrot svarīgākās urbānās dzejas iezīmes un tās nozīmi sabiedrībā, kā arī analizēt izvēlētos *Spoken Word* mākslinieku dzejoļus Lielbritānijā, tādējādi atklājot svarīgākās mūsdienu britu sabiedrības problēmas. Urbānās dzejas kustības vēsture nav plaša, un tajā nozīmīgu lomu guvuši vairāki pagājušā gadsimta mākslinieki, kuru daiļrade saistīta ar repa un hip-hopa kultūru. Lielu ietekmi urbānās dzejas izveides procesā devušas pagājušā gadsimta otrās puses literārās un sabiedriskās kustības, tādas kā postmodernisms, bīta kustība un citas.

Dzejoļu analīzes procesā iezīmējās nozīmīgākās britu *Spoken Word* dzejas īpatnības, proti, uzsvars uz kontaktu ar publiku, specifisks valodas lietojums un personiskās pieredzes atspoguļojums dzejā. Mākslinieki, kuru dzejoļi veltīti imigrācijas un rasu problēmām, vairāk izmanto vārdus ar emocionālu nokrāsu un nebaidās lietot necenzētu leksiku. Dzejoļi, kuros apskatītas urbānās vides radītās problēmas, piemēram, ģentrifikācija, nabadzības pieaugums un citas, ir vairāk situāciju aprakstoši. *Spoken Word* kustības dzejnieki izvēlas aprakstīt reālus notikumus un problēmas, nevis apcer no dzīves īstenības atrautas vai romantizētas tēmas.

Urbānās dzejas attīstība dažādās valstīs atšķiras. Nav iespējams noliegt tās pozitīvo ietekmi uz sabiedrību, īpaši uz jauniem cilvēkiem. Urbānā dzeja sniedz iespēju izteikties jebkuram, pat bez iepriekšējas pieredzes rakstniecībā, izpaust savas domas, sajūtas, sašutumu. Atskaņas nav stingrs urbānās dzejas nosacījums, tās var būt dažādas vai nesistemātiski lietotas. Lielbritānijā urbānā dzeja ir ieņēmusi svarīgu sabiedrības viedokļa rupora lomu un turpina *Spoken Word* platformu izmantot dažādu sabiedrības problēmu aktualizēšanai.

IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

AVOTI:

1. ATTA, DEAN *Key to the city* Pieejams: <http://www.deanatta.co.uk/videos> [skatīts 2014,15.jūn.].
2. George the Poet *Mother Tongue*. Amara. Pieejams: <http://www.amara.org/en/videos/bXtkZqajoFCS/info/george-the-poet-mother-tongue/> [skatīts 2014,16.nov.].
3. George the Poet *My city* Genius. Pieejams: <http://genius.com/George-the-poet-my-city-lyrics> [skatīts 2014,25.okt.].
4. Massiah James *Brixton village* The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/commentisfree/video/2014/sep/03/spoken-words-james-massiah-brixton-village-gentrification-video> [skatīts 2015,3.nov.].
5. Mcnish, Hollie. *Mathematics*. Pieejams: <http://lybio.net/tag/hollie-mcnish-mathematics-text/> [skatīts 2013, 3.dec.].
6. Rodger, Deanna *Cog Performance*. Workshops. Commissions. Pieejams: <http://deannarodger.co.uk/category/read/> [skatīts 2014,1.jūn.].
7. Rodger, Deanna *Where I am from?*, pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=JhPR2l5xgBU> [skatīts 2014,1.jūl.].
8. Rodger, Deanna *Landlords* The Guardian Pieejams: <http://www.theguardian.com/commentisfree/video/2014/sep/10/spoken-words-london-landlords-young-renters-deanna-rodger-video> [skatīts 2014,3.okt.].
9. Supreme, Tony *Black* Genius, pieejams: <http://genius.com/Tony-supreme-black-annotated#note-3813257> [skatīts 2014, 30.okt.].

LITERATŪRA:

10. Ivbulis, Viktors. *Uz kuriem, literatūras teorija?* Rīga: Rota, 1995.
11. Kursīte, Janīna. *Dzejas vārdnīca*. Rīga: Zinātne, 2002.
12. Valeinis, Vitolds. *Ievads literatūrzinātnē*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007.

ELEKTRONISKIE INFORMĀCIJAS AVOTI:

13. Apples and Snakes. Poetry with bite. *About us*. Pieejams: <http://www.applesandsnakes.org/page/8/About+us> [skatīts 2014, 13.febr.].
14. Ball, James, Milmo, Dan, Ferguson, Ben. *Half of UK's young black males are unemployed*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/society/2012/mar/09/half-uk-young-black-men-unemployed> [skatīts 2014, 11.nov.].

15. BBC News. *London's Population hits 8.6m record high*. Pieejams: <http://www.bbc.com/news/uk-england-london-31082941> [skatīts 2015, 3. feb.].
16. Beaford arts. *Polarbear and Battersea Arts Centre On Tour*. Pieejams: http://www.beaford-arts.org.uk/index.php?id=29&tx_ttnews%5Btt_news%5D=473&cHash=5ecf40119a9d0a1ddef82ae809f7feb9 [skatīts 2014, 27. feb.].
17. Cash, Patrick. *Worded Carefully*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/patrick-cash/worded-carefully_b_3901441.html [skatīts 2014, 17. feb.].
18. *Chill Pill*. Poetry swallowed whole. Pieejams: <http://www.chill-pill.co.uk/> [skatīts 2014, 27. feb.].
19. Christie, Sophie. *One in four landlords line up rent rises of more than 3pc for 2015*. The Telegraph. Pieejams: <http://www.telegraph.co.uk/finance/personalfinance/household-bills/11312094/One-in-four-buy-to-let-landlords-to-raise-rents-by-more-than-3pc-next-year.html> [skatīts 2015, 11. jan.].
20. Cohen, David. *In 2012, thousands of children are starving on the streets of London*. London Evening Standard. Pieejams: <http://www.standard.co.uk/news/dispossessed/in-2012-thousands-of-children-are-starving-on-the-streets-of-london-7621114.html> [skatīts: 2014, 23. nov.].
21. Coughlan, Sean. *England's young adults trail world in literacy and maths*. BBC News. Pieejams: <http://www.bbc.com/news/education-24433320> [skatīts 2014, 1. feb.].
22. Devon, Natasha. *Interview George the Poet*. Lime: the essential guide to cultural London. Pieejams: http://www.thisislime.net/interviews/books/George_the_Poet [skatīts 2014, 6. jūn.].
23. Dotiwala, Jasmine. *How creative spoken word and music projects like Poetry Luv-Late at Tate Britain are helping the UK's literacy issues*. Huffpost Culture United Kingdom. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/jasmine-dotiwala/creative-spoken-word-uk-literacy_b_4808466.html [skatīts 2014, 12. feb.].
24. Dr Rienze, Cinzia, Dr Vargas-Silvia, Carlos. *Migrants in the UK. Overview*. The Migration Observatory. Pieejams: <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/briefings/migrants-uk-overview> [skatīts: 2015, 11. janv.].
25. Egere-Cooper, Matilda. *Metropolitans: Dean Atta, poet and playwright*. The Cultural Expose. Pieejams: <http://www.theculturalexpose.co.uk/special-features/metropolitans/metropolitans-dean-atta-poet-and-playwright/> [skatīts 2014, 19. feb.].
26. Enciclopaedia Britannica. *Beat movement*. Pieejams: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/57467/Beat-movement> [skatīts 2014, 6. feb.].
27. Ethnologue. Languages of the World. *Uganda*. Pieejams: <http://www.ethnologue.com/country/UG> [skatīts 2015, 20. janv.].
28. Farlex. The Free Dictionary. *Gentrification*. Pieejams: <http://www.thefreedictionary.com/gentrification> [skatīts 2015, 21. jan.].
29. Goodhart, David. *You're not welcome*. The Economist. Pieejams: <http://www.economist.com/news/books-and-arts/21576371-anti-immigration-polemic-fails-being-too-well-researched-youre-not-welcome> [skatīts 2014, 7. mar.].
30. Hirsch, Edward. *How to read a poem and fall in love with poetry*. Pieejams: <http://www.amazon.com/How-Read-Poem-Fall-Poetry/dp/0156005662> [skatīts 2015, 17. mar.].
31. Hutchinson, Matt. *Gentrification: the Curse of the Renting Classes*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/matt-hutchinson/gentrification-curse-of-renters_b_3743913.html [skatīts 2014, 16. okt.].

32. Intex Mundi. *United Kingdom Urbanization*. Pieejams: http://www.indexmundi.com/united_kingdom/urbanization.html [skatīts 2015, 24. feb.].
33. Jones, Mab. *Poetry as protest*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/cardiff/2010/nov/24/poetry-as-protest-mab-jones-radical-artists-and-writers-jam-bones> [skatīts 2014, 21. feb.].
34. Jones, Mab. *This side of the border: spoken word in Wales*. Write Out Loud. Pieejams: <http://www.writeoutloud.net/public/blogentry.php?blogentryid=22391> [skatīts 2014, 24. feb.].
35. Kate Tempest & Battersea Arts Centre on Tour. *Brand New Ancients*. Pieejams: <http://brandnewancientstour.com/> [skatīts 2014, 19. feb.].
36. Kuryakin, Illya. *Word on the Streets: Live Literature in Edinburg and Glasgow*. The skinny. Pieejams: http://www.theskinny.co.uk/latest/student_handbook/student_handbook_2013/305356-word_the_street_live_literature_in_edinburgh_glasgow [skatīts 2014, 28. feb.].
37. Lamont, Tom. *Scroobius Pip: I don't talk just to fill the gaps. I love silence*. The Observer. Pieejams: <http://www.theguardian.com/music/2013/jun/30/scroobius-pip-interview-the-beatdown> [skatīts 2014, 25. feb.].
38. Le Sak, Dan and Scroobius Pip. *Stake a Claim*. Pieejams: <http://www.jango.com/music/Dan+le+Sac+vs+Scroobius+Pip?l=0> [skatīts 2014, 25. feb.].
39. Lewis, Gareth. *Innovative*. Poejazzi. Pieejams: <http://www.poejazzi.com/> [skatīts 2014, 26. Feb.].
40. Light, Alan *Hip-hop Musical and Cultural development*. Enciklopedija Britannica. Pieejams: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/266545/hip-hop> [skatīts 2014, 3. apr.].
41. *London Postcodes List*. Pieejams: <http://www.milesfaster.co.uk/london-postcodes-list.htm> [skatīts 2015, 19. feb.].
42. Luhrmann, Buz. *Everybody's Free To Wear Sunscreen* Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=sTJ7AzBIJoI> [skatīts 2014, 27. feb.].
43. Mason, Rowena. *Immigration benefits UK economy, say Treasury independant advisors*. The Guardian. Pieejams <http://www.theguardian.com/uk-news/2014/jan/14/immigration-beneficial-uk-economy-treasury-independent-advisers> [skatīts 2015, 12. jan.].
44. McCrum, Robert. *Words reveal their power when given voice*. The Observer. Pieejams: <http://www.theguardian.com/books/2010/jul/04/reading-aloud-therapy-health-books> [skatīts 2014, 2. mar.].
45. *McGee on Music: Jack White and the wonders of spoken word*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/music/musicblog/2010/jan/05/jack-white-wonders-spoken-word> [skatīts 2014, 4. feb.].
46. McSweeney, Jack. *Have We Grown Too Impatient for Poetry and Spoken Word?* The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/jack-mcsweeney/have-we-grown-too-impatient-for-poetry_b_4225717.html [skatīts 2014, 13. feb.].
47. Missous, Naila. *The importance of This Art? To Move the World?* The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/naila-missous/the-importance-of-this-art_b_3398384.html [skatīts 2014, 19. feb.].
48. Mohammed, Sameer. *NEW MUSIC: Bodhi vs George The Poet – My City*. Radio Club Foot. Pieejams: <http://www.radioclubfoot.com/2014/06/new-music-bodhi-vs-george-poet-my-city.html> [skatīts 2015, 14. feb.].
49. Mole, Simon. *Indiana Jones & the extra chair*. Pieejams: <http://www.simonmole.com/projects/indiana-jones/> [skatīts 2014, 18. feb.].

50. *More than a quarter of Londoners 'in poverty'*. BBC News. Pieejams: <http://www.bbc.com/news/uk-england-london-24517391> [skatīts 2014, 30.jūn.].
51. Mossman, Kate. *George the Poet: Rappers have so much power to do good and they squander it*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/books/2013/feb/03/george-the-poet-rappers-power-educate> [skatīts 2014, 14.feb.].
52. MUSEUM OF BROADCAST COMMUNICATIONS. *EASTENDERS, British Soup Opera*. Pieejams: <http://www.museum.tv/eotv/eastenders.htm> [skatīts 2015, 11.feb.].
53. Osborne, Hilary. *Serious debt cases rise as families struggle with household bills*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/money/2014/jun/10/serious-debt-cases-household-bills> [skatīts: 2015, 22.feb.].
54. Parker, Sam. *Kate Tempest*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/2012/09/11/kate-tempest-poet-interview_n_1874317.html [skatīts 2014, 11. feb.].
55. Patterson, Josepr. *Oh My Worrdd: 5 British Spoken Word Artists Blowing Up The Spot*. MTV IGGY. Pieejams: <http://www.mtviggy.com/lists/5-british-spoken-word-artists-blowing-up-the-spot/> [skatīts 2014, 19.feb.].
56. Perez, Rolando. *Big Brother is watching you: the Predictions of George Orwell*. Green left weekly. Pieejams: <https://www.greenleft.org.au/node/29460> [skatīts 2015, 5.mar.].
57. Poetry Ireland. Éigse Éireann. *About us*. Pieejams: <http://www.poetryireland.ie/about-us/index.html> [skatīts 2014, 12.feb.].
58. Poetry Luv. *About Poetry Luv. Music without Music*. Pieejams: <http://www.poetryluv.com/about.html> [skatīts 2014, 19.feb.].
59. *Poetry on PoetrySoup*. Pieejams: <http://www.poetrysoup.com/poetry/> [skatīts 2014, 5. feb.].
60. PoetrySoup. *Poetry Movements and Groups*. Pieejams: http://www.poetrysoup.com/poetry/movements_and_groups/ [skatīts 2014, 7.feb.].
61. *Poetry Transforming Schools*. Pieejams: <http://spokenwordeducators.org/> [skatīts 2014, 14.feb.].
62. Point Blank Poets. *Southbank Centre*. Pieejams: <http://www.southbankcentre.co.uk/whatson/point-blank-poets-72960> [skatīts 2014, 13. jan.].
63. Rahn, Josh. *Beat generation*. The Literature Network. Pieejams: <http://www.online-literature.com/periods/beat.php> [skatīts 2014, 6.feb.].
64. Rayner, Jay. *Genrification is ripping the heart out of communities*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/uk-news/2015/mar/29/jay-rayner-london-chinatown-restaurants-gentrification> [skatīts 2015, 29.apr.].
65. Runcie, Charlotte. *New 'Spoken Word' category houses some of the finest acts of Fringe 2012*. Pieejams: <http://edinburgfestival.list.co.uk/article/43745-new-spoken-word-category-houses-some-of-the-finest-acts-of-fringe-2012/> [skatīts 2014, 14. feb.].
66. Sam La-Rose, Jacob. *The rise of spoken word educators in UK schools*. The guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/teacher-network/teacher-blog/2013/oct/03/spoken-word-educators-poetry-schools> [skatīts 2014, 19.feb.].
67. Scottish Poetry Library. *CAESURA #20* Pieejams: <http://www.scottishpoetrylibrary.org.uk/connect/events/caesura-20> [skatīts 2014, 23.feb.].
68. Scott-Heron, Gil. *The Revolution Will Not Be Televised*. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=rGaRtqrlGy8> [skatīts 2014, 26.feb.].
69. South London and Maudsley. *Mental health problems in south east London twice as high as national average*. Pieejams: <http://www.slam.nhs.uk/our->

research/highlights/mental-health-problems-in-south-east-london-twice-as-high-as-national-average [skatīts 2015, 14.jan.].

70.Spoken Word Ministries Association. *About Us*. Pieejams: http://www.swma.ca/?page_id=933 [skatīts 2014, 25.feb.].

71.Stanley, Ian. *#NationalPoetryDayUK Shows Twitter Is All the Better for Poets*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/ian-stanley/nationalpoetrydayuk-twitter_b_4084917.html [skatīts 2014, 16.feb.].

72.Stauss, Pete. *The Underground Beast That Is Spoken Word*. The Huffington Post. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/pete-strauss/spoken-word-the-underground-beast_b_2867442.html [skatīts 2014, 17.feb.].

73.Tate. *Late at Tate Britain February 2014*. Pieejams: <http://www.tate.org.uk/whats-on/tate-britain/film/late-tate-britain-february-2014> [skatīts 2014, 15.feb.].

74.The Cut. *Interview*. George the Poet. Pieejams: <http://thisisthecut.com/george-the-poet/> [skatīts 2015, 20.dec.].

75.The List. *Five events discussing the 2014 Scottish Independence Referendum*. Pieejams: <https://www.list.co.uk/article/63744-five-events-discussing-the-2014-scottish-independence-referendum/> [skatīts 2014, 25.okt.].

76.*The Poetry Society*. Pieejams: <http://www.poetrysociety.org.uk/content/youngpeople/> [skatīts 2014, 21.feb.].

77.*The rise of spoken word educators in UK schools*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/teacher-network/teacher-blog/2013/oct/03/spoken-word-educators-poetry-schools> [skatīts 2014, 27.feb.].

78.The Voice. *Poets showcase their craft at Tate Britain*. Pieejams: <http://www.voice-online.co.uk/article/poets-showcase-their-craft-tate-britain> [skatīts 2014, 23. feb.].

79.Tickle, Louise. *London Youth Homelessness charity struggles to cope with growing demand*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/housing-network/2014/sep/30/youth-homelessness-charity-nightstop-demand> [skatīts 2014,11.nov.].

80.Transport for London. *What is Oyster?* Pieejams: <http://www.tfl.gov.uk/fares-and-payments/oyster/what-is-oyster> [skatīts 2015, 13.jan.].

81.Vincent, Alice. *No More page 3 Inspires New Poetry (VIDEO)*. Huffpot Lifestyle. Pieejams: http://www.huffingtonpost.co.uk/2012/10/12/anti-page-3-poetry_n_1961469.html [skatīts 2015, 14.nov.].

82.Weinstein, Jamie. *The liberal history of the Grammy's Spoken Word category*. The Daily Caller. Pieejams: <http://dailycaller.com/2013/02/11/the-liberal-history-of-the-grammys-spoken-word-category/> [skatīts 2014, 16.feb.].

83.Wilkinson, Alec. *New York Is Killing Me*. The New Yorker. Pieejams: http://www.newyorker.com/reporting/2010/08/09/100809fa_fact_wilkinson?currentPage=all [skatīts 2014, 25.feb.].

84.Wright, Luke. *Spoken Word: Luke Wright urges Scotland to stay in the UK. Video*. The Guardian. Pieejams: <http://www.theguardian.com/commentisfree/video/2014/aug/27/spoken-words-luke-wright-video> [skatīts 2014, 28. sept.].

85.Write Out Loud. *Gig Guide*. Pieejams: <http://www.writeoutloud.net/events/> [skatīts 2014, 24.feb.].

86.World Population Review. *London Population 2014*. Pieejams: <http://worldpopulationreview.com/world-cities/london-population/> [skatīts 2015,24.feb.].

ANOTĀCIJA

Pēdējo desmit gadu laikā urbānā dzejas kustība *Spoken Word* ieguvusi lielu popularitāti un nozīmi britu sabiedrībā. Dzejnieki iesaistās dažādās *Spoken Word* organizācijās un veido projektus darbam ar jauniešiem. Bakalaura darbs „Mūsdienu britu sabiedrības atspoguļojums dzejas klusībā *Spoken Word* (Runātais vārds)” aplūko urbānās dzejas vēsturi un tās raksturīgākās iezīmes, kā arī ietver vairāku šobrīd aktīvu *Spoken Word* mākslinieku dzejoļu analīzi. Daļa analizēto dzejoļu stāsta par imigrācijas un rasu atšķirību izraisītajām problēmām Lielbritānijā. Otra dzejoļos aplūkotā tēma ir urbanizācijas radītās problēmas, tādas kā noziedzības un nabadzības pieaugums, spriedze starp sabiedrības slāņiem un ģentrifikācija. Bakalaura darbs atklāj, ka urbānās dzejas kustība *Spoken Word* attīsta jaunu, aktuālu izteiksmes formu, kas padara dzejoļus pieejamus plašai auditorijai.

SUMMARY

The urban poetry movement *Spoken Word* has become widespread and popular in the United Kingdom. Its representatives participate in different organizations and coordinate projects for teenagers and young people. The Bachelor's paper *Reflection of Modern British Society in the Poetry Movement 'Spoken Word'* deals with the history and characteristic features of urban poetry and includes the analysis of contemporary British *Spoken Word* poems. One part of the chosen poems focuses on the problems caused by the growing numbers of immigrants and differences between races in Britain. Another theme discussed in the poems is the negative social effects of urbanization, such as the increasing crime rate and poverty, the growing tension between social classes and gentrification. The Bachelor's paper reveals that the urban poetry movement *Spoken Word* creates a new, topical form of expression that makes their poetry accessible to a wide audience.

SOMMARIO

La movimento poesia urbana *Spoken Word* è diffusa e popolare nel Regno Unito. Poeti partecipare alle diverse organizzazioni e coordinare progetti per ragazzi e giovani. Il carta di Corso di Laurea „Riflessione della moderna società Britannico nella movimento poesia *Spoken Word*“ riguarda la storia e le caratteristiche di poesia urbana e include l'analisi poesie Britannica contemporanea *Spoken Word*. Una parte della scelta poesie si concentra sui problemi derivanti dal crescente numero di immigrati e le differenze tra le razze in Gran Bretagna. Altro tema discusso nei poemi è conseguenze sociali negative dell'urbanizzazione, come l'aumento della criminalità e della povertà, la crescente tensione tra le classi sociali e ristrutturata. Il carta di Corso di Laurea rivela che la poesia urbana movimento *Spoken Word* crea nuova forma topica di espressione per la poesia.

PIELIKUMI

1. pielikums

2. pielikums. Elektroniska intervija ar Dīnu Rodžersu, veikta 2015. gada februārī.

1. Why, in your opinion, the Spoken Word movement has gained popularity in the United Kingdom?

I think that spoken word has become much more visible in the mainstream.

This has led to more people becoming aware of it and therefore more people become involved both as audience and as performers. This increases the popularity and profile of spoken word.

Also the innovation that spoken word offers has enabled it to be applied to mediums such as theatre, film and music.

2. Which of your colleagues (other Spoken Word poets) you would recommend listening to?

Hollie McNish, Anthony Anaxagorou, Sabrina Mahfouz, Vanessa Kissule, Dean Atta, CHILL PILL COLLECTIVE

3. What are the most topical problems in the British society today?

Perhaps the feelings that we must work jobs we hate in order to survive.

The feeling that money is the problem and solution

The feeling that we never have enough

The feeling that we are hard done by

The media not being a source of truth

Not knowing the brutality of our history. Not understanding how that has led us to here, not grasping the concept of empathy and compassion for people who are forced to immigrate - leave their homes - in order to survive.

Our polite compliance and naive tired hope that the government will begin to care about their jobs enough to not increase inequality through benefit cuts education and bus reforms and privatization of prisons and profit off of it.

3. pielikums. Hollie Mcnish „**Mathematics**”

He says

“those god damn Pakistanis and their goddamn corner shops
Built a shop on every corner took our British workers jobs
He says those Goddamn Chinese and their goddamn china shops
I tell him they’re from Vietnam but he doesn’t give a toss
I ask him what was there before that damn Japan mans shop
He stares at me and dreams a scene of British workers jobs
Of full time full employment before the Goddamn boats all came
Where everybody went to work full time every day
A British Business stood their first he claims before the Irish came
Now British people lost their jobs and bloody Turkish are there to blame
I ask him how he knows that fact he says because it’s true
I ask him how he knows the fact he says he read it in the news
Every time a Somalian comes here they take a job from us
The mathematics one for one, from us to them it just adds up
He bites his cake and sips is brew and says again he knows the spot
The Goddamn Carribeans came and now good folk here don’t have jobs
I ask him what was there before the goddamn Persian curtain shop
I show him architectures plans of empty goddamn plots of land
I show him the historic maps
A bit of sand, a barren land
There was no goddamn shop before those Pakistanis came and planned
Man
I’m sick of crappy mathematics
Cos I love a bit of sums
I spent three years into economics
And I geek out over calculus
And when I meet these paper claims
That one of every new that came
Takes away ones daily wage
I desperately want to scream
“Your math is stuck in primary”
Cos one who comes here also spends
And one who comes here also lends
And some who comes here also tend

To set up work which employs them
And all your balance sheets and trends
Work with numbers not with men
And all your goddamn heated talk
Ignores the trade the Polish brought
Ignores the men they gave work to
Not plumbing jobs but further too
Ignores the ones they buy stock from
Accountants, builders, on and on
And I know it's nice to have someone
To blame our lack of jobs upon
But immigrations not as plain
Despite the sums inside your brain
As one for one, as him or you
As if he goes, they'll employ you
Cos sometimes one that comes makes two
And sometimes one can add three more
And sometimes two times two is much much more
Than four
And most times immigrants bring more
Than minuses¹¹⁷.

¹¹⁷ Mcnish, Hollie. *Mathematics*. Pieejams: <http://lybio.net/tag/hollie-mcnish-mathematics-text/>
[skatits: 2013, 3.dec.].

4. pielikums. Deanna Rodger „**Being British**”

I always get asked
'Where are you from?'
My repeated reply is 'London'.
The town that sheltered a mother
fleeing from war-torn land
Baby in belly given chance to be a man
A city of prosperity
She sought jobs allowing her to keep
her dignity, independently living in a state
NOT OFF IT.
Her benefit, One son
A bright boy of renewable energy
He knew all he'd ever be
Was a product of the city that changed his
destiny.'
'OK', They say,
'But what country?' I breathe deeply,
Swallowing sarcastic syllables and exhale,
'England. The island
Throned in seas that Channelled safety
She carried men to defend
Country-sides scattered with towns full of
factories.
The curator of colonies
Voiced view to keep view
Exploit used to heavily recruit
Natural war-likes
To fight aggressively,
With strength and bravery
52 thousand casualties, Ghurkhas support
Over two World Wars
Nearly half a million fought for, England.'
I'm teasing them,
Because although it's not a lie
I know it's not the desired response

And so am not surprised when they reply
'Where are your parents from?'
See I can't hide pigment skin within words
Whether fact or fiction. So I tell them
I'm a product of miscegenation
That my parent, parents are from Jamaica and
Scotland
Raised in England. They found love and made
life in London
To born and breed a British girl
So while I'm an addict for hard food
I fiend for the smell of "eggs an' ba'on" in the
morning
I'm a sucker for a cuppa
And I'll batter a fish and chips in less than 15
minutes,
I was raised by the church and educated by
Eastenders
The Friday nights of teenage life were spent
going on drink benders
I can't pretend cos all I know is GB
And I suppose on paper I'd read as
An ideal recruit for the BNP
Wear my balaclava too high so my eyes can't see
The route of my journey to the RWB
Ticket's the qualifications on my CRB
5 for hate crimes would get me VIP.
But a face to face interview
Would refuse my application
On the grounds on which I walk on are not my
birth right nation
Profile is proof of racial integration
Defies the silent slogan of skin based segregation
And as the tick box of white Caribbean is crossed
My rights are wrong and I should politely get lost
Pack bags, try find where I belong

But before I'm forced to leave I'll leave
thoughts to ponder on,
Where did you, your parents and your
ancestors come from?¹¹⁸

¹¹⁸ *Where I am from?* Deanna Rodger, pieejams:
[https://www.youtube.com/watch?v=JhPR2I5xgB
U](https://www.youtube.com/watch?v=JhPR2I5xgBU) [skatīts 2014,1.jūl.].

5. pielikums. Deanna Rodger „Cog”

I never wanted to see the change
The shift, The sides, The divide, The offence.
I try to remember the moment colours were
used as a guide. Primary school;
PE in leggings - “why does your bum stick
out?”
Spice girls - “you can’t be baby spice you’re
hairs not blonde, you have to be scary”
Fancying the brown boy was an insult we
would throw at each other like lurgies.
I decided I wouldn’t choose sides
Secondary school; Striped blazer
Pink shirt, black skirt, Slicked frizz
I insisted it would never define me
Heavy hip hop beats, Fresh words expressed
Called back, called out, reprimanded
Mocked by posh girls and teachers
Speak like a lady
College: Shift,
Mixed, boys and culture
Short skirts, make up, high heels
Knowing that it’s just a show, an attraction,
an image
Track suits, trainers, rucksacks
Man dem spudded to ensure no
misunderstandings about how far I wished to go
Blud, fam, bredrin greetings
Defense mechanisms, counteracting bikini
bold availability.
It’s hard out here. It’s been hard for years.
And now there’s an arse/bum in my face
Champagne displays,
Money stuffed bras, A bitch on all fours
And now I’m trolling, offended, filled with rage
@ing my tweets, blatant calls
No private, No point in hiding. I’ll follow you

Lighthearted objectification
I’ll draw a map of where you got lost in your attempt
at satire
Where you found racism
Where misogyny chirpsed you and led you to his car
Where you pimped our gender
Where my colour became your bitch.
I’m croaked toned to my mum who is telling me
that there are worse things in the world
that I have enough to think about
that not everyone thinks the same I am only one girl
And I am screaming at my white mum telling her I am
black
And I am a woman,
and for the past 24 years I’ve been facing these racist
slurs everyday
And I have done my best to ignore it
To charge through the barriers
To play safe and silent
To smile at comments and blacked up faces
To question bigotry and label it ignorance
To cool my burnt rage and take the blame
To find a filter that fits all
“That’s not sexist its banter
She’s not racist but Big butts are whippable
A views a view
Ask the women, there was no pressure
It’s satire
Tongue in cheek, A bit of fun
But I have a brain and cellulite so I don’t
shake my bum on screen,
But if I could I would,” You say.
But you chose not to.
Mortgage paid? Kids set up?
No pressure on you to.
So this privileged jest is just too much

I'm not easily offended but I have had enough.
And I am crying for all those who will never understand
Who will never feel a weighted colour of skin
Who are white even if they tan
Whose perspectives can't protect me cos they can't see
The echoes of those that watch these videos and say,
"I think you need to chill out
I guess I have to see it before I believe
Let it go, breathe,
Surely it's a joke..
Meant to be empowering, a statement
Her heart was in the right place
She wasn't thinking about race
She didn't do the casting
It's not her fault, she has no control
She's a big cog in a bigger system¹¹⁹.

¹¹⁹ *Cog* Deanna. Performance. Workshops. Commissions. Pieejams: <http://deannarodger.co.uk/category/read/> [skatits 2015,6.jan.].

6. pielikums. George the Poet „**Mother Tongue**”

My parents never spoke to me in the language of my home city,
They tried to attempt it, but the doctor advised against it
Said it was too much to distinguish as a word sandwich
So I grew up with English as a first language.
So my parents never spoke to me in the language it was 'sposed to be,
they said he'll pick it up when he's older...hopefully,
and the culture, that's something that they both fully know to keep,
I think of all day, and dream about when I go to sleep.
So the irony is, in twenty-ten finally this 19 year old goes back to Uganda, and I'm loving it. I'm happy.
But more time you're finding me pissed that I can't communicate the way that I really wish.
Hearing my people talking my language, is like smiling from prison.
It's funny when you miss what you know you never had...my bilingualism.
You might think it's insignificant, but I think it isn't,
It's one thing trying to talk it and trying to listen,
but trying to fit in and fight a resistance makes you feel so far away, even after flying the distance.
See my parents never spoke to me in the language it was 'sposed to be.
My Nikes I'm treading them over these clover leaves,
what, am I just one of them nobodies overseas - disconnected from everybody that I hope to please?
Maybe it's paranoia, maybe it's distress, but to me
the word diaspora sounds a lot like desperate, dispersed and dispossessed.
I suspect that this verse puts myths to rest,
'cos it's possible to have the rest of both worlds... and still miss the best¹²⁰.

7. pielikums. Tony Supreme „Black”

Racial profiling and stereotyping are as real as ever
There's a generic description for males of my generation
Black is a description, there's no height specifics
We seem to all be the same
If he did it then I get the blame. His actions tarnish my name
So it's no wonder they treat you and I the same way
The media emphasize how black boys use guns or wave knives
They don't talk about the amount of drug lords and shooters that are white
But it's not a race thing right now I'm onto something else
I'm more concerned about the way we're seen in this world
The negative aspect of young black males overshadows the good that we do
Well it seems that way from what's shown in the news. Our issues are deep rooted
But no one wants to get dirty trying to uproot them
Our feet are planted in quicksand and we are allowed to grow with the wrong foundation
Forever sinking so we try to survive without thinking
We are society's lost children
Abandoned by the government and left to raise ourselves
School doesn't teach us much about how to survive It only teaches us how to be literate in life
We aren't taught how to manage money
We weren't even told not to sell drugs!
My teachers never told me that getting a criminal record would hold you back for life
I don't even remember hearing anything relating to crime Instead, class was spent reading Shakespeare or learning
about triangles
When is the last time you used a f*cking triangle in real life?!
We are blamed for our actions but a child learns from society and those around it
So I ask the question ‘what have you taught us?’
You taught us that we are no more than hoody wearing troublemakers
Our identity is formed by what you think you see
But I am me. One person. I am free.
Do not tie me down with stereotypes and preconceptions
You need to see please my complexion.
He is not I so please don't look upon me with hateful eyes. I do not fit your racial profile¹²¹.

¹²¹ *Black* Tony Supreme, Genius, pieejams: <http://genius.com/Tony-supreme-black-annotated#note-3813257> [skatīts 2014,30.okt.].

8.pielikums. George the Poet „My City”

My City has a lot of faces
Some can be found in forgotten places
Comfortably sound with a lot of graces
The Sun could be down on his hungry town but in
London he found him a shot at greatness
My City has a lot of faces
Some can tell you what a “loss of faith” is
Be-Fore we hated people we were all created equal
then we learnt to despise the strife and
Forgot that variety’s the spice of life – look around
you. Constantly standing on the brink of history
Watching Newsreaders linking mysteries
Even though a few reporters taught us to be cautious
‘cause they
Stink of this disease called inconsistency
See my city has a lot of faces
Four of them belonging to Big Ben
The rest of them hidden behind big business and Big
Brother
Ensures all of them are monitored with them
Under social tensions you can see London
languishes:
30% minorities, 300 languages
Differences – race and class, it’s all enormous
But the common ground we found surpasses all the
borders
If you meet a rich man, ass-kiss all his daughters...
Or his sons. We all live once
And who among us wouldn't want all of his funds?
That’s rhetorical but I don’t need call and response
To know that’s how Londoners are from time to
time
Only got the time to grind and whine
Technically I’m from an elegant city but I’m not the
kind to wine and dine
I grew up around lots of crime, the violent kind
You might have heard about the rocks, the grime,

the hype and shine. It’s not just Cockney rhyming
slang, we've got block-beef, violent gangs
Awkward interactions which most don’t force
Children navigating through postcode wars
In estates with the least funding, look at the state of
East London. That’s a paradox:
Witness economy blooming for the have-a-lots:
Business is gonna be booming
But there’s a difference between having a front row
seat and watching from the sidelines
TFL knows the world is your Oyster as long as you
can afford it
Even though you might need to re-mortgage just to
get from Aldwych to Shoreditch
Inconvenient if you’re poor, which
Could be expected in a tax system where the more
rich get more rich. 273 times the wealth of the
poorest yet your door is next door to the extra poor
We look on the bright side but we’re vexed for sure
Like all we have to ourselves is sex and war
And a lot of diversity, so what could I personally
Hate a complexion for?
I see different coloured hands outstretched for more
Feel free to come to London and still see the London
Dungeon. Experience a tube of mad claustrophobic's
Where food and bad posture don’t mix
And join us in moving along to the groove of the
song
What a sight to see, we could swap a nicety
Some of us feel you've forgotten my city
But hopefully you’ll be proving us wrong
If you can take the rough with the smooth then it’s
on¹²².

¹²² *My City*. George the Poet. Genius.
Pieejams: <http://genius.com/George-the-poet-my-city-lyrics> [skatīts 2014,11.jan.].

9. pielikums. DEAN ATTA „**Key to the city**”

Your minds are the lock
And my words are the key
Fitting to open you up With a little story
About this boy named John
He's on the streets of your ends
It don't matter where he came from
He ain't got the key to the city
He ain't even got the key to a front door
He thought London would be pretty
But he soon found out it was raw
He's run away from a broken home
And the care system.
He's been gone six months
And still no one has missed him
The only friend he ever had
Was this girl named Melissa
Everywhere he goes He carries her picture
She was like his sister, His mother, His lover
And when he kissed her She was his world
But then she got fostered
And left the children's home
The staff told him to forget her
Let her go, leave her alone
They told him that her location
Was confidential information
He wrote letters to be passed on
But they never reached their destination
All he knew was that she went to London
So he decided to follow
When he landed, he found himself stranded
With nowhere to go
His passion and hasty decision
Turned into months of regret and sorrow
His lost love pained him like a sickness
So he sought out street pharmacists

He quickly became addicted
But found no fix as good
As his love's sweet kiss
John approached me
At the bus stop Just last week
I admit, I judged him
Before he even started to speak
He said, 'Give me some money.'
And I said, 'No, I know where that money's gonna go.'
He said, 'Please, bruv, I'm hungry.'
I said, 'I'll buy you a sandwich then.'
He said, 'I don't want that.'
I said, 'I'll get you some chicken and chips.'
He said, 'Nah, I'm a vegetarian.'
I said, 'Well, then I'll buy you a salad.'
He said, 'Look, I just want the money, yeah, I just want the money.'
I said, 'Well, I just many many things but beggers can't be choosers.'
He said, 'I ain't a beggar, bruv, I ain't a beggar.'
I said, 'Well, then I beg you, bruv, just move on.'
And that was the last time I ever saw John
But I thought about him all day long
I felt a bit ashamed
And a little bit guilty
But mostly I felt lucky
Because although I ain't got the key to the city
I got keys to houses in Wembley, Stonebridge
Harlesden and Cyprus
From north-west London
To the Mediterranean
Wherever I lay my hat
That's my home

I've been to Paris, Amsterdam
Barcelona, Egypt
And it's all the same
Just people on a hustle
Locked in the city mind-state
Businessmen
And men in the business
Of making a profit at all costs
Carrer women
And women whose carrers
Are taking all their clothes off
School kids
And kids getting schooled by the streets
Used by the streets, abused by the streets,
Confused by the streets
And their portrayal in music and on TV
See me I'm from North Weezy
But I'm not on Channel U reppin' ends
and I don't roll with the crew
Just a few close friends.
I make moves on my Oyster card
I don't drive a Benz
I've got ten pounds in my pocket
Until the week ends
I speak on Facebook
Because T-Mobile locked off my phone
My friends come check me still
I am never alone
But this city can be lonely
That's why youths roll in crews
And this city can be dangerous
That's why many carry tools
See all they want is comfort and protection
But all they get is stigma and rejection
Then they get locked up
For one stupid mistake
And they're caught in a cycle

So hard to break
Either in or out of prison
Or on and off the junk
Or both in many cases
And John, he's well on his way
His story is one of many
Misguided youths and runaways
See John went on to get some money
Later on that night
He jumped a girl in an alley
Taking advantage of the lack of light
He grabbed her from behind
And put a knife to her neck
He had not done this before
He was a desperate and nervous wreck
He told her not to move
But for some reason
She tried to turn around
His knife run her though
And he dropped her
Face down on the ground
John took her purse
Bought his medicine
And forgot the whole say
While his lost love Melissa
Lay bleeding in an alleyway¹²³.

¹²³ *Key to the city*. DEAN ATTA. The Westbourn Press, 2013. Pieejams: https://books.google.lv/books?id=VS0hBQAQBAJ&pg=PT28&lpg=PT28&dq=dean+atta+key+to+the+city&source=bl&ots=DKeibNCYqP&sig=hhfR8H5tLyQMLkz25fZDXmzQnPo&hl=lv&sa=X&ei=gcY4Vd7nGoGmsAG_6IGwCA&ved=0CEgQ6AEwBw#v=onepage&q&f=false [skatīts 2014,13.feb.].

10. pielikums. Deanna Rodger „Landlords”

I am filtering expectations from trying to find
my mum
Play space for my cat, My garden
Kitchen table
Downstairs shower upstairs bathroom
Central heating, Sink in sofas
Desk space, cat flap
Skylight To
Kitchen working toilet sink
One bed for three
Use the Living room to sleep
I'm filtering standards
Keeping a baseline
Damp visibility free
Bug free, Hygienic, Clean
Pipes leading outside and underground
Standard
Baby boom landlord
What does the average 24 year old earn
nowadays
early mornings nights late
London living wage
How many hours for how many days
To earn enough to rent and save
I'm Filtering locations To the fringes
Checking crime rates
mapping cheap rent
Gentrification pushes policed poor further
I'm bearing in mind Oyster card price hikes,
the promise of 24hour tube and
Night bus bus routes
I'm filtering my tax, my phone bill, my
travel, my wine
My hair, my nails, my wax, my charity shop
spending,

My sainsbury habit, my pret habit,
Legal music, net flicks, internet, filter coffee,
kettle chips
Capped max no min
Searching
I'm filtering finding back clicks, refresh
pages
Thatchers council advantage landlord
Foreign money
Buy to leave land lord, Filter your assets
Hoarders, quicker spenders, many housed
people
Renter loaners, Ministers
Sellers of experience, Inheritors,
Entrepreneurs
Responsibility wipe out takers, take all the
change from the new adults
Grey suit homers
9-5 finders
Misers that keep pushing and seeing
How much of the market can be squeezed
Empathic understanding nostalgic landlord
How Dickens would have afforded to live in
this city now is beyond belief
How shall I live if not on a cardboard box
Alley cat
Raiding bins that are locked shut full of fresh
food
Please sir shall we commute from sticks
Jumping barriers because the zone six travel
card is too expensive
I'm filtering the apps trying to avoid the
matrix of agents
How they pop out promising space stuffed
small with their commission

Find me a private landlord
One that invests
One that shows face
That'll knock and pop by for a cup of tea
to make sure everything is lovely
And good
And honest
Find me an honest landlord
Not a stuff pockets full for the sake of a footballers wage
Reasonable landlord who'll trust tenants to pay
Not threaten to take the roof away
On those rainy days
When freelance fees are delayed
Sweet landlord, Please eradicate the estate fees
Decommission the agent, Lower the price per week
Make living in the city fun again
Full of potential not ageing
breaking under fixed rates high Epcs
Fixed costs
Fix the bubble blown wide
falling from the kitchen sink it leaks
Fix the washing machine
it's growling moving forward
from its place between the drawers
Domesticate us guardian landlord,
filter our disappointment,
filter our restrictions,
filter our fitted caps and raise our standards.
Raise our ambition, our hope, our futures.
Please loving landlords imagine us to be your cats,
free to leave and breathe without parents,
help us start our many lives London landlords,
knowing the bowl will be filled
when we return cos we can afford to fill the fridge¹²⁴.

¹²⁴ *Landlords.* Rodger, Deanna. One News Page. Pieejams:
<http://www.onenewspage.com/video/20141021/2171597/Spoken-Words-Deanna-Rodger-wants-London-landlords-to.htm> [skatits 2014,20.dec.].

11.pielikums. James Massiah „**Brixton village**”

Sending a message across the bar to the superstar in the leather jacket and short skirt
what do you say? why don't we leave this party and explore this part of the city a little bit?
might be nice to save our pennies, pay for tin, sit on the curb and sip
as we watch the drug takers on the hip strip scoring hits at various points along the path to
addiction
as cyclists with single speed bikes like mine swerve to avoid potholes, police cars and pedestrians
venturing off from the pavements in the road after a visit to the local
polski sckclep, turkish restaurant or afro-caribbean grocer serving the finest in what some might
call third-world cuisine
it seems as though each passing week one of these gives way to a big chain
or bourgeois coffee place
many of my mates complain about the state of things
in much the way i expect the first wave of locals complained when these first came in
some say the change is obscene and detest the transforming scene
turning into the UKI and BNP's of the ghetto
telling those middle class migrants to find their way back home to the shires
others admire the metamorphosis
and find these towns more serene, more at peace, less intense
i for one stand greyly on the fence
In defence of the poor rich who Want to live in the city
Particularly in the parts of the capital where there are cultural happenings
vibrant markets, street parties and temporary pop up churches for singing and clapping in
and then there's all the pop restaurants
now, to be real i feel weird in Brixton's brand new village
glad that we've come away from the times when beenie man got mobbed
but also feeling as though some of the soul of the place has been robbed
by those who might enjoy a short trip to a more diverse area
but still go back home feeling as though their own class and culture are superior
In my mind this is the where the problem lies
with those on either side of the divide upholding prejudiced views and subscribing to ill-informed
stereotype
without seeking to actually interact with those that the gross generalistion describes
But enough chat, what do you say? Why don't we go back to the party where the model/dj was
clanging the fuck out the speakers trying to mix dizzee rascal with the smiths? Might be nice to by
a drink, have a dance and a sing, to hold you in my arms and offer an answer to the questions that
some have about whether or not different races and classes can mix. For all our sins, the artsy kids
in this district serve as evidence of this, arty types archetypes
painting a picture of how are society could be
if we just
opened up a bit
stepped out of our conventional genre descriptions and
mixed¹²⁵.

¹²⁵ *Brixton Village.* James Massiah. Spoken Words. Pieejams:
<https://www.youtube.com/watch?v=Amgsb24wAJs> [skatīts 2014, 11.okt.].